

NĀZİM HİKMET

*La Fontaine'den
Masallar*

şiiirler 9

Nâzım Hikmet

La Fontaine'den Masallar

Bu kitabın tüm hakları Adam Yayıncılık ve Matbacılık A.Ş.

Nâzım Hikmet'in tüm yapıtlarının Türkiye'de yayın ve temsil hakları Adam Yayıncılık ve Matbacılık A.Ş.'nindir. Adam Yayıncılık ve Matbacılık A.Ş.'den yazılı izin alınmadan Nâzım Hikmet'in hiçbir yapıtı parça ya da bütün olarak yayımlanamaz, tiyatro, film ya da radyo ve televizyonu uyarlanamaz ve başka biçimlerde işlenemez ve kullanılamaz.

Birinci Basım : Haziran 1989
Onbeşinci Basım : Nisan 2000

00.34.Y.0016.355
ISBN 975-418-055-5

Nâzım Hikmet'in bütün yapıtlarını (şairlerini, oyunlarını, romanlarını, öbür düzyazılarını) bir araya toplayan bu dizi kitaplarda kronolojik sıra uygulanmıştır.

Yalnız şiir bölümünde, şairin çocukluk ve çıracılık dönemi ürünleri (ki bunları kitaplarına almadığı gibi, birçoğunu dergilerde de yayımlanmıştır) ayrı bir ciltte toplanarak şiir kitapları dizisinin en sonuna konmuştur. Bu cilt şairin yetişme yıllarındaki gelişmelerini izlemek isteyenler içindir.

Şiir bölümündeki sıralama, şairin sağlığında yayımlanan, ya da kendi düzenlediği ama yayımlandıklarını görmediği kitaplarının yayın, ya da düzenlenme tarihlerine, kitaplarına girmemiş olan şiirlerinin ise yazılış tarihlerine göredir. Yazılış tarihleri kesinlikle belirlenemeyen şiirlerin yerlerinde kaymalar olabilir. Başta kitapların yayın tarihlerine göre sıralama yapılırken de (iç düzenleri olduğu gibi korunduğu için) şiirler yazılış tarihlerine göre değil, şairin gönlüne göre bir sıralama içindedirler. Amaç çeşitli dönemlerdeki şiirlerin birbirine karışmaması olduğundan, bu tür yer değiştirmelerin gelişmeleri izleme açısından fazla bir sakıncası bulunmadığı açıktır.

Elinizdeki yeni derlemeyle, birbirini tutmayan çeşitli müsveddelerden yola çıkan, savruk, özensiz, acele basımlardaki kargaşaya, sırasında anlamı zedeleyen dizgi düzelti yanlışlarına son verilmiştir.

Nâzım Hikmet

La Fontaine'den Masallar

Şiirler: 9

BİRİNCİ KİTAP

AĞUSTOSBÖCEĞİ İLE KARINCA

Ağustosböceği, bütün bir yaz
şarkı söyledi avaz avaz,
eli böğründe kaldı kış bastırınca.

Ortalıkta ne bir sinek
ne bir böcek...

Komşusuydu karınca,
ona gidip : «Açım» dedi;
dayanabilmek için gelecek mevsime dek
birkaç buğday borç istedi :
«— Hayvanların başına yemin ederim,
ilk harmana kalmaz, öderim,
hem de faiziyle beraber.»

Borç vermemek karıncanın âdetiydi,
bu bir kusur, kusursa eğer.

Borç isteyene sordu yalnız :

«— Havalar sıcakken ne iş yaptınız?»

«— Siz belki kızacaksınız bana,

gece gündüz şarkı söyledimdi.»

«— Şarkı mı söylediniz? Oh, ne âlâ,
öyleyse oynayın şimdi...»

KARGA İLE TİLKİ

Karga hazretleri, ağızlarında peynir,
bir dalın üstüne tünemişlerdir.

Tilki kardeş kokuyu alıp gelir,
ona şöyle der :

«— Vay, Bay Karga, günaydın.

Bu ne şirinlik, bu ne güzelliştir efendim.

Bende yalan yok, sizi pek beğendim.

Hani, sesiniz de tüyünüze uygunsa eğer,
sultanısınız bu ormanların...»

Karga deli olur bu sözlere,

sesinin de güzelliğini göstermek ister,

koskocaman açar gagasını

peyniri düşürür yere.

Tilki saldırır peynire

ve bu sefer

şöyle der :

«— Size bir ders vereceğim,

öğrenin ki güzel beyim,

dalkavuklar, aptalların sayesinde geçinirler.

Eh sanırsam, bu ders de bir peynire değer...»

Fena halde şaşırıp utanır karga

ve artık biraz geç olsa da,

bir daha aldanmamağa yemin eder.

ÖKÜZ KADAR KOCAMAN OLMAK İSTEYEN KURBAĞA

Bir öküze rastlar
kurbağanın biri :
öküz dağ gibi iri,
kendisi ufacık, yumurta kadar.
Öküz gibi kocaman olmak ister kurbağa,
Yere sırtüstü yatar,
bir yandan başlar şişip kabarmaya
bir yandan da şöyle der :
«— Hele bana bir baksanıza kardeşler,
onun gibi olmadım mı daha?
— Yok canım. — Ya şimdi? — Hayır, nafile.
— Hâlâ mı olmadı? — Yaklaşamadınız bile.»
Nihayet öylesine şişer ki, bu cılız hayvan,
çat diye çatlar ortadan.

İşte böyle sersemlele dolu yeryüzü.
Bir yarışmadır gider ortalıkta :
ağaların beyzadelikte gözü,
beyzadelerinki pašalıkta.

İKİ KATIR

İki katır gidiyordu, birisi yulaf yüklü,
ötekisi parasını taşıyor tahsildarın.

Kibirliydi,

ağırlığından memnundu taşıdığı paraların.
Yürüyor, adımlarını çevik çevik atarak,
çingırağını çingirdatarak...

Fakat, birdenbire göründü düşman :
paraydı aradıkları.

Birkaçı ayrıldı aralarından,
yakalayıp durdurdu para yüklü katırı.
Kendini savunurken hayvancağız bir yandan,
bir yandan dayak yiyor, inliyor inim inim :

«— Bu ne iş, diyordu, bu muydu benim nasibim?..

Ben böyle ezilip yok edilirken,
işte bizim arkadaş sıyrıldı tehlikeden.»

«— Dostum, dedi ona arkadaş;

işi büyük olanın dertten kurtulmaz başı.
Şimdi böyle inlemezdin ah, vah, diye,
sen de hizmet etseydin bir değirmenciye.»

KURTLA KÖPEK

Köpekler gayet iyi koruduğundan sürüleri,
bir kemik bir deri kalmıştı kurdun biri.
Bu kurt rastladı yolunu şaşırılmış bir köpeğe.
Köpek kuvvetli, temiz, güzel, iri.
«Saldırıp parçalamalı şunu diri diri»
diyordu içinden kurt hazretleri,
fakat köpek de hazırды dövüşmeğe,
yani belli değil kime kalır meydan yeri.
İşte kurt ona saygıyla yanaştı bundan ötürü.
Hele semizliğini övdü de övdü.

«— Benim gibi semiz olmak, dedi köpek,
pek kolay bir iştir, güzel beyim, pek.

Hemen bırakın ormanları,
görmüyor musunuz soyunuzdan olanları :
hepsi acıdan ölecek,
hepsi perişan, hepsi sefil,
hiçbirinin yarını belli değil,
hepsinin hayatı tehlikededir.

Siz benimle gelin, bahtınız değişir...»

Kurt sordu: «— Peki, ne iş yapacağım?»

«— Hiçbir şey, canım,
eli sopalıları ve dilencileri defetmek,
yaranmak ev halkına, efendinin hoşuna gitmek,

işte bu kadar, ama bu kadarcık
işe karşılık :

dile dilediğini : çeşit çeşit yemek,
piliçten tut da, güvercin kemiklerine kadar.

Sonra, okşanıp sevimlik de var.»

Bin bir hayal geçiyordu kurdun içinden,
yaşarmıştı gözleri sevincinden,
nerdeyse kucaklayacak köpeği.

Fakat birdenbire ne görse iyi;

köpeğin boynundaki tüyler dökülmüş :

«— Bu nedir? dedi, — Hiç. — Hiç mi? — Yani ufak iş.

— Ufak iş, ne demek? — Tasmanın yeri olacak, tasma.

Biz tasmayla bağlanırsınız, malum a...

— Bağlanmak mı? Gezip tozmaz mısınız?

— Eh, her zaman değil. Ne çıkar fakat?

— Ne mi çıkar? Yemeklerinizi başınıza çalınız!..

Benim işime gelmez bu zincirli saltanat!»

Bunu böyle söyledi, koşup gitti kurt.

Hâlâ da koşuyordur, tutabilirsen tut.

ARSLANLA ORTAK OLAN DÜVE, KEÇİ VE KOYUN

Rivayet ederler ki
bir koyun, bir düve, bir de keçi
bir arslanla ortak olurlar,
— arslan da efe bir arslan, hem de oraların beyi —
kâr, zarar,
ortak tabii.

Derken keçinin kurduğu tuzığa düşer bir geyik.
Keçi de ortaklarına haber salar hemencecik,
onlar da gelirler.

Arslan tırnağıyla sayarak
şöyle der :

«— Biz dört kişiyiz, bak,
demek
av da dörde bölünecek.»
Geyiği dörde böler.

Kendisi de bey olduğundan dolayı
alır ilk parçayı,
der ki : «— İşte, bu, arslan payı.
Var mı itiraz eden?

Yok. İkinci parçayı da alıyorum ben,
çünkü o da benim hakkım,
kuvvetlinin hakkı meselesi, malum ya.
Eh, üçüncü parçayı da alacağım,
çünkü en yiğitiniz benim.
Gel gelelim,
kim elini sürerse dördüncü parçaya
hazır olsun parçalanmaya.»

HEYBE

Bir gün dedi ki Jupiter :

«— Canlıların hepsi huzuruma gelsinler,
kendi biçimini beğenmeyen varsa eğer,
söylesin çekinmeden,
çaresini bulurum ben.

Maymun efendi, önce dinleyelim sizi.
Şu hayvanlarınkıyla ölçün güzelliğinizi,
memnun musunuz? — Ben mi? Elbet. Her şeyim tamam.

Ben de onlar gibi dört ayaklıyım,
yüzümü de beğenmekte haklıyım.
Fakat ayı kardeşin yerinde olsam,
pek canım istemezdi resmimi yaptırmayı.»

Bu sözleri duyunca bir adım attı ayı.
Dert yanacak sandılar. Fakat ne gezer,
kendi güzelliklerini saydı birer birer,
sonra döndü, alaya aldı fili :

«Kuyruğunu, dedi, uzatmalı biraz,
kulakları da kısalsa fena olmaz.

Bu kocaman yığının ne başı ne sonu belli.»

Söz sırası geldi file.

Bu akıllı uslu hayvan bile,
kendini övüp durdu,
fakat balina hanımı pek şişman buluyordu...

Karıncaya gelince :

kendisi devdi, peynir kurdu cüce...

Jupiter hepsini başından kovdu.

Hepsi kendini beğenmiş, hepsi başkasına amansız...

İçlerinde en delisi insan oğluydu :

biz ki, başkalarında pireyi deve yaparız,
kendimizde deveyi pire.

Başkalarında günah ararız evire çevire,
kendi ayıbımız başımızın tacı.

Bize bir heybe dokumuş büyük dokumacı :
öndeki göze başkalarının kusurlarını koruz,
arkadaki kendi kusurlarımıza mahsus...

ŞEHİR FARESİ İLE TARLA FARESİ

Şehir faresi, günün birinde,
büsbütün inceltip sesini,
çağırdı ziyafete
tarla faresini.

Bir Türk halısına
sofraları kurulmuş.
Yaşadı yaşamasına
iki ahbap çavuş.

Diyecek yoktu yemeklere,
hepsi seçilmiş bir bir.
Fakat işleri bozdu birdenbire,
davetsiz bir misafir.

Bir ayak sesi
salonun kapısında.
Sıvıştı şehir faresi,
arkadaşı da peşi sıra.

Bahçeyi buldular.
O aralık ses de kesildi.
Şehirli cesaretlendi tekrar :
«— Dönelim, külbastıyı bitirelim,» dedi.

Köylü: «— Yeter, dedi, tamam.
Yarın siz buyurun bize.
Ben elbette çıkışamam,
şahane ziyafetinize,

fakat beni gelip ürkütmezler,
yemeğimi rahatça yerim...
Hoşça kalın... Ne külbastı, ne şeker,
ne de korkulu zevk isterim.»

KURTLA KUZU

Kuvvetli her zaman haklı çıkar.

Dinleyin, buna dair bir hikâyemiz var :

Berrak bir pınarın akıntısında bir kuzu,
gideriyordu susuzluğunu.

Bir kurt çıkageldi.

Macera ve açlık çekmişti onu buralara.

«— Sen ne cesaretle suyumu bulandırırısın?» dedi,
öfkeyle bağıra bağıra :

«— Seni cezaya çarpayım da gör, küstah, edepsiz.»

«— Haşmetlim, dedi kuzu, Majesteleriniz
öfkelenmesinler.

Benim su içtiğim yer,

lütfen bakınız,

sizinkinden yirmi adım aşağıda...

Bundan dolayı da

suyunuzu bulandırmam imkânsız...»

«— Bulandırıyor sun, diye haykırdı canavar:

Hem kulağıma geldi benim,

geçen yıl hakkımda yaptığın dedikodular...»

«— Geçen yıl dünyada bile değildim.

Ben henüz süt kuzusuyum, efendim.»

«— Sen değilsen, kardeşindir. — Kardeşim yok ki...

— Öyleyse sizinkilerden biri.

Zaten siz beni çekemiyorsunuz,
siz, köpekleriniz, çobanlarız.
Hem o laflar kulağıma geldi ya, tamam,
ben öcümü yerde bırakamam...»
Kurt kaptı kuzuyu bunun üzerine,
götürdü ormanın içerlerine,
çatır çatır yedi,
ne dava ne mahkeme dinledi.

HİRSIZLARLA EŞEK

Bir eşek alan iki hırsız kavga ediyordu,
biri, satalım Şunu, öbürü, satmayalım, diyordu.
Böylece yumruklar kalkıp inerken,
Őampiyonlar savunmağa hazırlanırken,
aŐırıldı karaoğlan
nc bir hırsız tarafından.

İŞte böyledir bu işler :
yorgan gider, kavga biter.
Haydan gelen huya gider.

ÖLÜMLE ODUNCU

Zavallı bir oduncu, sırtında çalı çırpı,
yılların da taşıyarak ağırlığını,
ahlaya uflaya iki büklüm gidiyordu
harap kulübesine doğru.

Bir ara derınanı kesildi, yükünü bıraktı yere,
daldı kara kara düşüncelere :

«Bir gün olsun yüzü gülmüş mü?

Fakirliğin böylesi görülmüş mü?

Bazan bir lokma ekmek yok.

Uğraş, çabala, durup dinlenmek yok.

Karısı, çocukları, zaptiyeler, vergiler,
tefeci ve angarya,

hepsi onun başında, hepsi bir şeyler ister.

Öf, artık yeter!..»

Çağırıldı Azrail'i,

Azrail de hemen geldi :

«— Benden ne istiyorsun?» dedi.

«— Senden mi? Hiç. Hani zahmet olmazsa eğer,
şu yükü al da sırtıma yükleyiver...»

Ölüm her derde devadır, amma

onu çağdırmamak doğrudur.

Ölmektense katlanmak acıya :

işte insanların baş lafı budur.

TILKI İLE LEYLEK

Tilki kardeşimiz bir gün masrafa girer,
Leylek kardeşimizi alıkoyar yemeğe.

Ortaya da yemek diye
sade suya bir çorba getirirler.
Çorba dümdüz bir tabaktadır.
Tilki şapur şapur yalamaktadır,
leylekse bir lokma bile alamamaktadır :

gaga uzun, tabaksa dümdüz...
«Peki, der leylek içinden, görüşürüz!»

O da tilkiyi davet eder.
Tilki : «Hay hay, gelirim, der,
dostların güler yüzü bize yeter...»
Tam saatında da leyleğin evine gider.

Hemen ev sahibini övmeğe koyulur.
Şöyle bakar, yemeği de pişkin bulur.
Eh, iştahı da yerindedir doğrusu.

O ne mis gibi et kokusu.
Hem de kuşbaşı et. Başlar ağzı sulanmaya.
Fakat yemeği sofraya,
boyunu uzun, boğazı dar
bir kabın içinde koyarlar.

Leyleğin gagası kolayca girer çıkar,
tilkinin ağzı burnu sığmaz tabii.
Kalkar, evin yolunu tutar acı acına :
kulak dűşük, kuyruk bacakların arasında.
Hem uestat mahuptur da
tavuğa avlanmış bir tilki gibi...

Oyunbazlar, sözüm sizedir :
aynı iş başınıza gelebilir...

HOROZLA İNCİ

Bir horoz inci bulur, kuyumcuya gider :

«Al, şuna bak, der,
pırıl pırıl, ne özrü ne kusuru var.
Fakat sen bana bir avuç mısır ver,
benim işime o yarar.»

Bir cahile bir kitap miras kalır.

Adam kitabı alır,
komşusu kitapçıya gider :
«Bak, ne güzel kitap, der,
fakat sen bana beş on kuruş ver,
benim işime o yarar.»

SARICA ARILARLA BAL ARILARI

İşçi işinde belli olur.
Sahipsiz, ortada kalmış bir petek.
Sarıca arılar : «Bu bize ait,» dedi.
Bal arıları itiraz etti.
«Sen karar ver,» denildi, eşek arısına gidilerek.
Davayı halletmek kolay değildi pek...
Dinlenen tanıklara göre :
girip çıkmıştı bazı hayvanlar bu peteklere,
kanatları vızıltılı, renkleri sarı,
yani, belki de bal arıları.
Fakat sarıcalar da olabilir,
çünkü onlar da aynı biçimdedir.
Eşek arısı şaşırıyor. Hakkı da var.
Yeni tanıklar dinlendi.
İncelemeler, araştırmalar,
fakat iş aydınlanmadı gitti.
Nihayet söz alıp dedi ki bir bal arısı :
«— Çok rica ederim, bu dava
altı aydır sürüyor
ve başlanılan yerdeyiz hâlâ.
Halbuki petekte bal çürüyor.
Yargıcın da artık işi çabuklaması lazım.
Zaten yetişmez mi zıkkımlandığı?
Hem boşuna uzatılıyor mesele.

Sarıcalar da çalışsın biz de çalışalım,
bir görelim hele,
o tatlıların tatlısını, o kutu kutuları
hangimiz
yapabilirmişiz?»

Sarıca arılar yanaşmadı bu teklife,
herhalde bu, anlamadıkları bir iş olmalı.
Eşek arısı da karşı tarafa verdi balı.

Keşke hep böyle görülse davalar.
Türklerin bu işte tecrübesi var.
Yani kara kaplı kitap bırakılıp
halkın aklı bize mihenk olsaydı eğer,
«Bugün git, yarın gel,» deyip
uzatılmazdı işler,
ortada fır dönmezdi para.
İstiridyenin içini yargıçlar yeyip
kabukları kalmazdı davacılara.

MEŞE İLE KAMIŞ

Günün birinde bir meşe :

«— Tabiat size zulmetmiş, dedi bir kamaşa.

Mesela, çalıkuşu küçüktür,
ama size göre çok ağır bir yükür.

Hani esmesin hafif bir rüzgâr,
hem de şöyle ancak kırışabilsin sular,
siz hemen kapanırsınız yerlere kadar...
Halbuki benim alnım Kafkaslar gibidir,

gün ışığını geri çevirir,
fırtınalara karşı koyar.

Bana bir meltem gibi gelir size kasırğa olan...

Siz benim gölgede yetişseydiniz bari,
çekmezsiniz bu eziyetleri,
ben korurdum sizi her çeşit beladan...

Ne yapalım ki, yalnız,
sizin mekânınız :

rüzgârlar ülkesinin soğuk, ıslak kıyıları...

Evet, haksızlık etmiş tabiat size karşı...»

Cevap verdi kamaş : «— Minnetlisiyim ilginizin,
fakat siz pek de kaygılanmayın benim için.

Hem de bana rüzgârlar
zarar vermez size verdiği kadar;
ben eğilirim, kırılmam. Evet, bugüne dek, siz,

rüzgârlara göğüs verebildiniz,
dimdik durabildiniz,
fakat işin sonunu bekleyelim...»
Daha o sözünü bitirmeden,
ufuklar inledi inim inim :

sanki bir ejderhaydı kuzeyden doğru gelen.
Fırtınanın böylesi görülmüş şey değildi.

Ağaç dayandı. Kamış eğildi.
Hızı çoğaldıkça çoğaldı fırtınanın
ve başı göklere,
ayakları ölüler ülkesine dokunanı
kökleyip çaldı yere.

İKİNCİ KİTAP

FARELERİN TOPLADIĞI MECLİS

Ciğerman adında bir kedi vardı,
köküne kibrit suyu ekmişti farelerin,
sağ kalanları da kaçacak delik ararlardı,
canları çıkardı bir lokma yiyecek bulmak için.
Bu biçareleri öyle yıldırınıştı ki Ciğerman,
onlara göre o kedi değil de şeytandı şeytan.

Derken

bir gün bu kurnaz kedi
damların üstünde gezintiye gitti.

Orada o safa sürerken
toplandı bir köşede kılıç artığı fareler,
kötü durumlarını konuşular.

Muhtarları dedi ki : «Buna bir tek çare var :
Ciğerman'ın boynuna bir çingirak asarsak eğer,
o daha bize saldırmadan kendini belli eder,
biz de kaçır gizleniriz hemen.

İşte kurtarırsa ancak bu kurtarır bizi.»

Ona hak verdi farelerin hepsi,
başka çare de yoktu zaten.

Fakat bütün iş çingırağı asmaktaydı.
Biri dedi ki: «Ben bunu yapamam, deli değilim.»
Öbürü dedi ki : «Benden de al o kadar.»
Hiçbir sonuç vermeden dağıldı toplantı.

Ben böyle nice toplantılar, meclisler bilirim,
hem farelerin değil, insanların meclisi,
yığınla karar alırlar
fakat yerine getirilmez hiçbirisi.
Akıl veren çoktur,
fakat işi üstüne alıp yapan yoktur.

MAYMUNUN HUZURUNDA TİLKİDEN DAVACILIK EDEN KURT

Soyulduğunu iddia ediyordu kurdun biri,
komşusu tilkiydi, ona göre, hırsızlığı yapan;
doğrusu ya, sabıkalıydı bu serseri.

Kurt davacı oldu.

Yargıç maymundu...

Huzuruna çıktılar avukatsız filan.

Üstat düşündü taşındı, ter döktü bir hayli zaman,
meseleyi soruşturdu moruşturdu, inceledi minceledi.

Zaten biliyordu onların ne mal olduğunu

nihayet şöyle dedi :

«— Dostlarım,

sizi gayetle iyi tanırım,

para cezasına çarpıyorum ikinizi de,

çünkü, sen kurt, dava açtın soyulmadığın halde,

sana gelince, tilki,

bu hırsızlığı yapmışsındır vallahi.»

Pek ilgisi yoksa da bu hükmün hukukla, hakla,
yargıç iyi etmişti kötülerini cezalandırmakla.

İKİ BOĞA İLE BİR KURBAĞA

Bir düveyle otağını kim ele geçirecek diye
dövüşüyordu iki boğa.

Ah ediyordu bir kurbağa.

Ahbaplarından biri sordu ona :

«— Derdiniz ne?»

«— Görmüyor musunuz, dedi o, bu kavganın sonunda
kovalanıp sürülecek boğalardan biri,
elden çıkaracak bu çiçekli yerleri.
Bu çayırılıkta hüküm süremeyince de artık,
ona mesken olacak bizim bataklık.
Suyun dibinde bile çiğneyecek bizi,
kâh birimizi, kâh ötekimizi...
Sen şu düve hanının yaptığı işe bak,
kabak bizim başımızda patlayacak.»
Haklıydı bu kaygısında kurbağa,
boğalardan biri kaçıp sığınınca bataklığa,
orda, ora halkının zararına gezer oldu,
saatte yirmi kurbağa ezer oldu.

Ne yazık! Bu her zaman böyledir :
büyükler tepişir, küçükler ezilir.

YARASA İLE GELİNCİK

Ver etti kendini, daldı bir yarasa,

bir gelinciğin yuvasına.

Bu gelincik düşmandı farelere.

Saldırdı yarasanın üzerine,

onu yiyecek :

«— Gözüme görünmekten korkmuyorsunuz demek!

Ben neler çektim elinden sizinkilerin.

Faresiniz, değil mi? Dosdoğru cevap verin.

Evet, siz faresiniz, ben nasıl gelinciksem...»

Yarasa cevap verdi sersem sersem :

«— Yanılıyorsunuz zannedersem.

Ben mi fareyim? Aman Gelincik Hanım!

Size bunu mahsustan söylemişler, canım.

Ben bir kuşum. İnanmazsanız eğer,

işte bakın, kanatlarım var.

Yaşasın kanatlılar!...»

Bu ispat, bu sözler

yabana atılır gibi değildi.

Çekilip gitmesine izin verildi.

İki gün sonra, bizimki yolu şaşırdı yine.

Fakat daldı bu sefer

kuşlara düşman bir gelinciğin evine.

Yaklaştı demektir ömrünün sonu.

Evin hanımı uzattı uzun burnunu,

hani yarasa,

şu sözlerle feryada başlamasa,

kuş olduğu için yiyecekti onu :

«— Bana bir iyice baksanıza, canım.
Ben nasıl kuş sayılırım?
Tüylü olurdum kuş olsaydım eğer.
Ben fareyim. Yaşasın fareler!..
Kahretsin kedileri Jupiter!..»
Bu sözler de tam yerini buldu :
canını iki kere kurtarmış oldu.

Her tehlikeden sıyrılmanın bir yolu var.
Hani, tevekkeli değil,
bağırılmışlar :
«Yaşasın, ama kim yaşasın, belli değil!..»

DİŞİ ZAĞARLA ARKADAŞI

Neredeyse enikleyecekti zağarın biri,
yoktu fakat yükünden kurtulmak için sığınacak yeri.
Kulübesini ona eğretiden versin diye yalvardı arkadaşına,
o da verdi, zağar da gidip kapandı bir başına.
Bir müddet geçince, geldi kulübenin sahibi.
Zağar on beş günlük bir mühlet daha istedi,
«Yavrularım yeni yeni emekliyor» filan dedi,
uzun lafın kısası, kopardı ondan bu mühleti.
Bu mühlet de bitince ev sahibi geldi yine,
evini, odasını, döşegini istedi geriye.
Fakat zağar dişlerini gösterip hırladı bu sefer :

«— Bizi, bu evden, dedi, çıkarabilirsiniz eğer
hazırım çıkmaya yardakçılarımınla beraber.»
Çünkü enikleri artık güçlü kuvvetliydi.

Kötülere iyilik etme pişman olursun :
onlara ödünç verdiğini geri almak için
kavga eder, uğraşır, didinirsin,
durup dururken başına bela bulursun.
Onlar sarıldıkların sarmaşık gibi sarılır,
el versen parmakların avuçlarında kalır.

ARSLANLA SİNEK

«Defol, pis mahluk, sıska böcek...»
İşte bir arslan böyle deyince bir sineğe,
ona savaşılan etti sinek,
dedi ki : «Senin adın
kırала çıkmış diye
korkarım, çekinirim mi sandın?
Öküz ki, heybetlidir senden
sözümü dinletmişim ona bile ben.»
Evet, sinek böyle dedi, çaldı borazanları,
hücuma geçti hemen.
Çekildi biraz geri, biraz yukarı.
toparlandı, saldırdı, soktu arslanın boynunu,
deliye döndürdü onu.
Arslan köpürüyor, gözleri kıvılcımlar saçıyor,
kükredikçe de herkes bir deliğe kaçıyor.
Sanki kıyamet kopuyormuş gibi,
dünyayı tutan bu korkunun sebebi,
bir sinek.
Mendebur bir sinek canını çıkarıyordu onun,
bir sırtını sokuyor, bir suratını
ve her yanını iğneleyerek
taa içine giriyordu burnunun...
Öfke buldu artık son haddini :
durmadan işliyor huylanan hayvanda diş, tırnak,
al kan akıyordu her tarafından.
Göze görünmeyen muzaffer düşman
seyrediyordu onu sırtarak.

Parçalıyor kendi kendini zavallı arslan,
böğürlerini gümbürdetiyor çarparak kuyruğunu.
İşte, öfkesi, yordu, bitirdi onu
nihayet kapandı yüzükoyun yere.
Savaşçı sinek çekildi kavgadan zaferle
ve marifetini ilan etmek için
yola koyuldu.
Fakat yolda rastlayınca tuzağına bir örümceğin
kendi ölümüne de rastlamış oldu...

Bakalım, bu hikâyede ne gibi dersler vardır?
Bana kalırsa, o, çifte ibretlidir :
«Sinek ufaktır amma, mide bulandırır,
düşmanın asıl küçüğünden sakınmalıyız. Bu bir.
İkinciye gelince, bazan,
denizi geçer de dereye boğulur insan...»

SÜNGER YÜKLÜ EŞEKLE TUZ YÜKLÜ EŞEK

Sürüyordu bir eşekçi, elinde asa,
bir Roma imparatoru edasıyla,
çok uzun kulaklı iki yarış hayvanını.

Sünger yüklüydü biri.

Koşuyordu posta tatarı gibi.

Öbürü tuz yüklü. Yürüyor cansız cansız
fincancı katırı gibi.

Bizim bu cesur seyyahlarımız
dağları taşları aştılar,
bir derenin geçidine ulaştılar,
ve duruldu orda zıncı diye.

Eşekçi bu geçitten her zaman geçerdi.

Bindi sünger yüklü eşeğe,
ötekini de dahlayıp sürüverdi.

O da başına buyruk yürüyüverdi,
düşüp battı bir çukura.

Çıktı suyun yüzüne. Sahile koştı.

Çünkü suya dalıp çıktıktan sonra,
tuz erimişti... Eşek de artık

sırtında en ufak bir ağırlık
duymaz olmuştu.

Süngerci arkadaş da, tıpkı bir koyun gibi,
ötekinin yaptığını yapmak istedi.

Yapar mı, yapar.

İşte eşğim suda. Hem de gırtlığınakadar :

kendisi, sürücüsü ve sünger.
Üçü de suyu kana kana içtiler.
Eşekçiyle marsıvanımız hele
geçtiler bu işte süngeri bile.

O da öyle su emmiş, öyle ağırlaşmıştı ki,
yıkılıverdi eşek, tutamadı sahili.
Eşekçi de eşeğin boynuna sarılmış titriyordu,
«— Kurtuluş yok, öldük...» diyordu.
Neyse, biri koşup yardım etti. Kim? Kimse kim.

Zaten anlatıyor ya bu hikâyenin gelişi :
herkes yapamaz aynı işi.
İşte buydu benim de söylemek istediğim...

ARSLANLA FARE

Sevdirmeli kendini herkese insan :
ekseri muhtacıdır kendimizden küçüğüne.
Bu gerçeği anlatacak bize iki hikâye,
çünkü misali çoktur bunun, misal ararsan.

Bir arslanın pençeleri yanına
bir fare şaşkınlıkla yerden çıkıverdi.
Hayvanların kıralı kıymadı onun canına,
ne adam olduğunu da böylelikle gösterdi.
Bu iyilik yabana gitmedi pek.
Kim derdi ki, bir arslanın
bir fareye işi düşecek?
Fakat işte bu arslan çıkarken içinden ormanın
ağlara takılıp yakalanır.
Boşu boşuna kükrer kurtulayım diye.
Fare cenapları koşup gelir. Başlar dişlemeye:
kemirilen bir ilmik bütün ağı dağıtır.

Kuvvetten kuvvetlidir :
zaman ve sabır..

GÜVERCİNLE KARINCA

İkinci misali daha küçük hayvanlar verdi.
Su içiyordu berrak bir dere de bir güvercin,
suya eğilmişti ki, bir karınca düşüverdi
ve bu okyanusta sahili tutmak için
boşuna uğraştığı görüldü karıncanın.

Güvercin geldi merhamete,
suya bir minik çöp bıraktı.

Karınca sarıldı sapına bu kocaman kancanın,
bastı karaya, erişti selamete.

O sıra bir serseri geçti ordan. Yalnız yaktı.

Fakat oku yayı var, tesadüf bu ya.

Herif gördü güvercini, dedi : «Buyurun çorbaya!»
Bizim dayı hazırlanırken kuşu vurmaya,
karınca ısırıldı herifin topuğunu,
adam irkildi, güvercin duydu bunu,
pırrrr, dedi, havalandı, uçtu gider :
serserinin çorbası da beraber.

Her avcıya bir güvercin vermezler.

TAVŞANLA KURBAĞALAR

Düşünüyordu yuvasında bir tavşan.
(Zaten orda düşünmekten başka ne yapılır ki!)

Bu tavşanın dehşetli sıkılıyordu içi,
korku kemiriyordu onu, kederliydi bu hayvan.

«Korkaklar bedbahttır sahiden dé,
diyordu kendi kendine.

Haklarını alamazlar hiçbir zaman.
Korkmadan eğlenemezler. Yaşamak mı bu?

Beni öyle sarmış ki bu kahrolaş korku,
gözüm açık uyurum, bu uyumaksa eğer.

Kurtulun korkudan, diyecekler.

Hıh, korkak korkudan kurtulur mu?

Ben eminim ki hatta,

benim gibi korkaktır insanlar da...»

İşte böyle düşünüyor bizim tavşan,
etrafı da kolluyordu bir yandan.

Telaşlıydı, kaygılıydı.

Her şey ödünü koparıyor : Bir gölge, bir patırdı.

Kara sevdalı hayvan, .

bütün bunları geçirirken aklından

hafifçe bir gürültü işitir :

fırlayıp kaçmasına bu kadarı yetişir.

Koşarak geçerken de bir gölün kıyısından,

Kurbağalar suya atlayıp dalar,

kovuklarına girip saklanır kurbağalar.

Bizimki : « Vay, der bana yaptırılanı demek,
ben de yaptırabilirmişim başkalarına!
Benden de korkuyorlar. Ben de gözükerek
ortalığı allak bullak ediyorum.
Nerden geliyor bu yiğitlik bana?
İşte hayvanları karşımda titretiyorum.
Demek benim de bir cengâver olduğum doğrudur.»

Hayır, işin doğrusu şudur :
Her korkak kendinden korkağını bulur.

HOROZLA TILKI

Akıllı, ihtiyar ve kurnaz bir horoz
bir ağacın dalında nöbetteydi.

Bir tilki, sesini yumuşatıp : «— Kardeşim, dedi,
artık, aramızdaki kavgayı bırakıyoruz.

Hem de genel barış bu sefer.

Sana bu müjdeyi vermeğe geldim.

Haydi, in de öpüşelim!

Kuzum tez ol, daha yirmi yere yetiŝecek bu haber.

Hem, sen ve sizinkiler,

artık çekinmeden bakın işinize.

Biz de kardeşçe yardım ederiz size.

Yapın bu gece hemen donanmanın büyüğünü.

Fakat in de aşağıya, kondurayım alnına ben

kardeş sevgisinin öpücüğünü.»

«— Dostum, dedi horoz, bu barış haberinden
daha tatlı, daha şeker
bir haber,

olamazdı doğrusu. Hem, ne mutlu ki onu sen
getirdin bana. Fakat karşıda iki tazi var :

Eminim, bu iş için yola çıkarılmışlar.

Öyle koşuyorlar ki, neredeyse yanımıza gelirler.

İniyorum. Öpüşelim hep beraber.»

«— Hoşça kal, dedi tilki, yolum uzun, vakit dar,
bu işi kutlarınız başka sefere artık.»

Bunu der demez de yağladı tabanları âşık,
açıklara doğru kırdı boynunu.
Oynayamamıştı oyununu.
İhtiyar horoz da gülüyordu için için
onu böyle korkuttuğu için.
Çünkü iki kat keyif duyar insan,
aldatanı . aldatmaktan.

KARTALLIĞA YELTENEN KARGA

Jupiterin kuşu' bir koyun kapıp uçar gider.

Bir karga görür bunu,

kapılır ayartmasına kendi oburluğunun,
bakmaz da cıvıllığına, aynı işi yapmak ister.

Fır döner tepesinde sürünün bizim babalık,
seçer en semiz, en güzel koyunu,
tam kurbanlık bir koyun;
hani ilahların ağzına layık.

Kargamız onu gözleriyle yiyerek şöyle der :

«Seni kim besleyip büyüttü, bilmem,
fakat etin budun tam bana göre,
yem olacaksın bana, yem.»

Ve saldırır meleyen hayvanın üstüne.

Bir koyun bir peynirden ağırdır tabii.

Hem bu koyunun yünü de gayetle sıktı,
hem de karmakarıştı.

Polypheme'nin² sakalı gibi.

İşte bu yapağı karganın ayaklarına öyle bir dolanır ki

Çekilip kurtulamaz zavallı karga.

Çoban gelir, tutar onu, sokar kafese,
verir eğlensinler diye çocuklarına.

Bu bir ders olmalı herkese :
Hırsız var, hırsızcık var.
Başından büyük işe kalkışmamalı insan.
Sen yapamazsın, o yapar.
Sen örnek alma onun yaptığından.

¹Jupiter'in kuşu: Kartal.

²Polypheme: Homer'in ve Virgile'in eserlerinde kara kara tasviri yapılan bir cyklope (yani alrında bir gözü olan dev).

JUNON'A DERT YANAN TAVUSKUŞU

Tavuskuşu derdini yanıyor Junon'a :

«— İlahem, diyordu ona,
söylediğim şarkı sizin verginizdir,
fakat ne kadar berbat, ne kadar biçimsizdir,
tiksendiriyor herkesi.

Halbuki bülbülün, o cılız mahlukun sesi
yankılıdır da tatlı olduğu kadar.
Şanını bülbülден alır bahar.»

Junon öfkeyle cevap verdi ona :

«— Hasetçi kuş, sussana !
Sen ki sarmışsın boynuna
bin bir çeşit ipekten bir ebem kuşağını,
sen ki yürürsün salına salına,
açarsın kuyruğunu :
görünür bize bir mücevher yığını,
sana mı düşer bülbülün sesini kıskanmak?
Şu gök kubbenin altında, bak,
hangi kuş hoşça gidebilir senin kadar?
Biz vermişiz hepinize ayrı sıfatlar.
Her hayvanda yoktur her meziyet.
Bazılarında ululuk ve kuvvet,
çeviklik doğana vergidir, yiğitlik kartala,
karga bakar fala,
kuzgun felaketi haber verir öncesinden.
Hepsi memnun kendi sesinden.
Cezanı görürsün, şikâyeti kesmezsen eğer,
tüylerini yolarım birer birer.»

ARSLANLA EŞEK AVDA

Doğum günü Őerefine avlanmağa karar verir
hayvanların kırıalı.

Arslanın avı elbette seręe değildir,
ona göre av dediğin koskocaman olmalı,
mesela yabandomuzları semiz semiz,
mesela geyikler, sığırılar, güzel temiz.
İŞte arslan bu işi baŐarmak işin de
baŐvurur Stentor' sesli eşeğe :
yani eşek av borusu olacak bizim beye.

Üstünü dallarla örtüp diker bir yere onu arslan,
anırsın diye de emir verir :

Őnk bilir ki o anırdığı zaman
yer gök inleyecektir
ve en korkusuzlar bile

fırlayıp ıkkacaktır evlerinden can havliyle.
Geręekten de böyle olur bu iş :
eşek anırdıkça can ve yürekte
karışır işi ormanın,

oralarda o güne dek böyle bir gümbürtü iŐitilmemiŐ,
hayvanlar kaŐıŐaraktan, rkerekte
kendi ayaklarıyla gelip dŐerler tuzağına arslanın.
Bu avın bütün Őerefini üstüne almak isteyerek
«Nasıl bu işi tam baŐarmadım mı?» der eşek.

«Evet, der arslan, bağırmasına iyi bağırdın yani,
bilmesem soyunu sopunu, seni,
ben bile ürkecektim hani.»

Öfkelenmek ister amma öfkelenemez eşek,
hem onunla alay etmekte haklıdır arslan,
doğrusu ya böbürlenene eşeği de çekemez insan,
eşekliğe yakışmaz böbürlenmek.

³Stentor: Truva önünde dövüşen eski Yunan savaşçılarından biridir. Homer'e göre, sesi elli insanın sesi kuvvetindeymiş.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

DEĞİRMENCİ, OĞLU VE EŞEK

Bir yerlerde okudum, bir değirmenciyle oğlu,
biri ihtiyar, öbürü çocuk, bebek değil ama,
on beşinde filan, aklımda iyi kalmışsa bu,
eşeklerini satmak için giderlermiş pazara.
Dinç kalsın da satılsın diye de kolayca
ayaklarını bağlayıp askıya almışlar eşeği,
başlamışlar taşımağa bir avizeymiş gibi.

Zavallılıklar, aptal cahil.

Derken, bu hali ilk gören,

demiş ki katılarak gülmekten,

«— Şu üçünden hangisi asıl eşek belli değil.»

Bu söz aklını başına getirmiş değirmencinin
ve kendine eşek dedirtmemek için

katmış önüne hayvanı askıdan indirerek.

Öbür türlü yolculuktan hoşlanmış olan eşek

başlamış kendi dilince şikâyete.

Fakat değirmenci oğlunu eşeğe bindirerek,

dahlamış. Derken

böyle kendi yaya, oğlu eşekte

giderlerken

çıkmiş karşılarna üç bezirgân.

bağırmiş çocuğa bezirgânların en ihtiyarı :

«— İnsenize eşekten delikanlı.

Ak saçlı seyis, görülmüş iş mi?

Eşeğe siz değil, babanız binmeli.»

Değirmenci hak vermiş ona,
çocuk inmiş, kendisi binmiş hayvana.
Derken rastlamış onlara üç kız.
Biri demiş ki : «Ne ayıp, ne ayıp, şu bunağa bak,
eşegin üstünde köy imamını sanırsınız.
Zavallı oğlu geliyor peşinden topallayarak,
kurulmuş kendisi dana gibi.»
Değirmenci : «İhtiyarım, danalık benden uzak, demiş.
Var yoluna git kızım, sana ne...»
Fakat kaba sitemlerin ardı arası kesilmemiş,
değirmenci kendini haksız bulmuş yine,
ve oğlunu almış terkisine.
Otuz adım gitmişler gitmemişler,
karşlarına başka bir kabile çıkmış bu sefer.
Onlar da başlamışlar dırlanıp, taş atmağa,
biri demiş ki : «Zavallı eşek,
bu kadar yükün altında geberecek.
Gidiyorlar galiba pazarda derisini satmağa.
Hiç görülmüş mü böylesine hayınlık?»
Değirmenci demiş ki : «Hay Allah, bilirim ben :
herkesi memnun etmeğe kalkışan alıktır, alık,
fakat biz yine deneyelim bir kere,
belki çıkarız işin içinden.»
Baba oğul inmişler yere
önlerine katmışlar eşeği.
Bu sefer de herifin biri demiş ki :
«— Bu da yeni moda mı?
Hele bakın, değirmenci kan ter içinde, yaya,

eşegi gider önde kuyruğunu sallaya sallaya.

Vallahi, bağlarlar adamı.

Buna ne demeli, eşeklik dememek için?»

Değirmenci : « — Evet, ben eşegim, demiş, eşek.
Lakin bundan böyle kendi aklıma hizmet ederek
kendi bildiğimi yapacağım, kim ne derse desin...»

Değirmenci haklı,

biraz da yetmeli insana kendi akli.

Mümkün değil hoşuna gitmek herkesin,
hem âlemin ağzı torba değil ki dikesin...

ÇOBAN OLAN KURT

Bir kurdun, koyunlardan payı
gitgide azaldığından dolayı,
o da tilki gibi hilekâr olmayı,
başka bir kılığa girmeyi münasip bulur.
Bir kepenek giyer, çoban olur.

Elbette ki bu kurnaz :

sopayı da, kavalı da, külâhı da unutmaz.
Hani, başarı sağlamak için bu hileye,
neredeyse yazacaktır külâha boydan boya :
«Bu sürünün çobanı Keloğlan benim!» diye...

Artık tam tebdil oldu ya,
dayar ön ayaklarını da sopaya,
bu düzmece Keloğlan yavaşcana yaklaşır.
Sahici Keloğlansa, çimenlere yan gelmiş,
derin uykulardadır ;

köpeği de, kavalı da uykuda,
uykudadır, koyunların çoğu da.
İki yüzlünün pek hoşuna gider bu iş.
Ve koyunları sürüp götürmek için kalesine,
sesini de uydurmak ister elbisesine.

«Bu herhalde lazım,» der ;
bütün işi de altüst eder ;
uyduramaz sesini çobanın sesine,
konuşayım derken ulur,
inim inim inler orman,
hile de ortaya çıkmış olur.

Köpek, koyunlar ve çoban,
hepsi uyanır uykudan.
Şaşırır ne yapacağını zavallı hayvan,
ne savunabilir, ne kaçabilir :
külahıyla kepenegi engeldir .

Her hilede bir bit yeniği çıkar.
Çok doğru bir kaide var :
Kurt gibi davranmalı kurtlar.

KIRAL İSTEYEN KURBAĞALAR

Bıkarak kurbağalar
demokrat idareden,
bağrışırlar hep birden.
Jupiter de onları, kırallığa bağlar.
Gökyüzünden bir kiral düşer, gayetle uysal.
Fakat düşerken öyle gürültü çıkarır ki bu kiral
bataklık milleti,
gayet korkak bir millet, gayetle aptal,
hep birden almış gibi işareti,
suya atlar, gizlenir :
bataklığın sazına, kovuğuna.
O, onlara yeni bir devmiş gibi gelir.
Halbuki o, safın biri.
Derken,
ondan en önce korkmuş olan
görür onu, etrafı süzerken,
cesaretlenir, çıkar yuvadan,
atar bir adım ileri,
yaklaşır titreyerek.
Ötekiler de önce tek tek,
sonra akın ederler yığınla.
Nihayet öyle alışırlar ki kıralla
çıkırlar tepesine.
Aldırmaz haşmetlim, yerinden kıınıldamaz.
Bu sefer de bu millet bağıırır avaz avaz :

«— Jupiter, bize kıymıldanan bir kiral gönder.»
Tanruların sultanı da turna kuşunu gönderir.
Turna kuşu da, bir bir
gagalar onları, öldürür, yutar.
Kurbağaların şikâyeti yine gökleri tutar.
Bu sefer Jupiter der ki : «Ne sandınızdı, biz
keyfinize göre mi hareket edeceğiz?
Hükümetinizi, bir kere,
değiştirmemeniz vardı.
Sonra ilk kiralınız da yetmedi sizlere,
halbuki babacandı, halden anlardı.
Siz artık dinleyin beni, bununla yetinin :
beterinden beterine çatmamak için...

TILKI İLE TEKE

Uzun, burma boynuzlu bir tekeyle dost olmuş
yürüyordu tilki çavuş.

Burnunun ötesini göremiyordu teke,
oyunbazlıkta meşhurdu öteki de.

Susadılar fena halde,
indiler bir kuyuya.

Orda bol bol kandıktan sonra suya,
tekeye tilki : «Ne yapacağız, sağdıçım?» dedi.

Suyu içmesine içtik,
iş burdan çıkmamızda şimdi.

Sen ayaklarını kaldır, boynuzları da dik,
daya onları duvara.

Ben sırtına tırmanırım hemencecik,
geçerim boynuzlara,
sıçrarım dışarıya ordan.

Bir kere çıktım mı burdan,
seni de çekip alırım sonra!»

«Sakalım hakkı için, dedi teke, aşkolsun.

Akıllı adamsın vesselam.

Hani kırk yıl düşünsem de uzun uzun,
ben böyle bir marifet bulamam.»

Tilki çıktı kuyudan, bıraktı dostunu.

Bir güzel de vaaz verip
sabretmeğe davet etti onu.

Dedi ki : «— Böyle bir kuyuya girip
satın almazdın başına belaları
sakalın kadar akıl verseydi sana Tanrı.
Haydi hoşça kal. İşim çok,
kaybedecek vaktim yok.
Sen artık uğraş, didin, çıkmağa çalış burdan.»

Her işin sonunu düşünmeli insan.

KARTAL, YABANDOMUZU VE KEDİ

Yavrularıyla kartal yerleşmişti
oyuk bir ağacın tepesine
ağacın dibinde bir domuz, ara yerde de bir kedi.
Kardeş kardeş yaşarlarken bu bölüşme sayesinde,
kedi fesatlığıyla bozar bu ahengi,
tırmanıp kartalın yanına gider
ona şöyle der :

«— Bizimki değilse de, her şeyimiz olan çocuklarımızın
ölümü yakın.

Görmüyor musunuz, işte bakın :
şu melun domuz toprağı boyuna eşeleyip azıyor,
ayaklarımızın dibinde lağım kazıyor.
Meşeyi köklemek istediğı belli pek,
niyeti yavrularımızı mahvetmek.
Ben razıyım yine, hiç olmazsa
yavrularımdan bir taneciğı kalabilse bana.»

Fesatçı kedi burayı böylece kaygılandırdıktan sonra
doğruca aşağı iner,
yan gelip yatan domuza şöyle der :
«— Tavsiyem olsun size, sakın
yavrularınızı yalnız bırakmayın,
kartal onları parçalayacak...
Fakat aramızda kalsın bu sır,
sonra benim başımda patlar kabak.»
Kedi burayı da böylece kaygılandırır
ve deliğine çekilir.

Çocuklarına yem getirmeğe bile gidemez kartal,
aynı iş domuzun da başına gelir.
Asıl tehlikenin açlık olduğunu görmez bu iki aptal,
ikisi de yerinden kıvıldamaz, inat eder.
Kartal der ki, nerdeyse patlayacak lağım,
ayrılmağa gelmez, yavrularımı kurtarmalıyım;
domuzsa, aman çocuklarım parçalanmasın, der.
Ve nihayet yapacağını yapar açlık :
hiç kimse sağ kalmaz artık
domuzlardan, kartallardan,
kediler için de gün doğar işte o zaman.

Fesadın dili her haltı yer
korkunç ustalığıyla ortalığı altüst eder.
Bence unutmamak lazım şunu :
Pandor'un kutusundan çıkan⁴
kötülüklerin en melunu
fesatlıktır
ve bütün dünyanın nefretine layıktır.

⁴Promete ateşi çaldığı için Jupiter onu cezalandırmak ister; Pandor'u ona kartlığa alsın diye gönderir. Jupiter, Pandor'a içi bütün kötülüklerle dolu bir de kutu vermiştir. Promete, Pandor'u almaz. Promete'nin kardeşi Epimete onunla evlenir. Kutuyu açar. Bütün kötülükler yeryüzüne dağılır, kutunun dibinde yalnız ümit kalır.

SARHOŞLA KARISI

Vazgeçilmez bir kusuru vardır herkesin,
düzeltemez bu kusuru ne korku, ne utanma.

Buna dair bir hikâye geldi aklıma;
ben sözümü bir misalle desteklemeksizin
ağz mı açarım zaten.

Ayyaşın biri varmış

baş alamazmış içkiden,

sağlığını, aklını, parasını bu uğurda harcarmış.

Böyleleri daha yarı yarıya dolaşmadan pazarı
meteliksiz kalırlar, kesenin dibine ekilir darı.

İşte bizimki de bir gün öyle çeker ki üzüm suyunu
aklını, fikrini, şişenin içinde kaybeder.

Karısı bir mezara kor onu.

Orda taze şarap iyice mayalanır.

Derken adam uyanır,

etrafına bakınca neler görür neler :

bir ölü kandili, bir kefen.

«— Vay, bu da nesi? der.

anlaşılan, karımı dul bırakmışım ben.»

Karısı çıkagelir derken :

bir cadı kılığına girmiş kadın,

bir maske takmış, sesi de korkunç, kalın.

Yaklaşıyor, sözde ölünün tabutuna,

bir tas çorba uzatır, zebanilere layık.

Adamcağız da cehennemde mesken tuttuğuna
iyice kanaat getirir artık :

«— Sen kimsin?» der bu hayalete. Cevap verir kadın :

«— Tablakârıyım Şeytanın,
kabirdekilere ben
yemek getiririm, yemek.»

Adam hemen sorar düşünmeden :

«— Peki, içecek de getirir misin, içecek?»

KURTLA LEYLEK

Kurtlar oburcasına, hapur hupur yemek yer.

İşte bunlardan biri bir ziyafete gider,

duyduğuma göre de, öyle acele eder,

öyle telaşlanır ki, ölmesine kıl kalır :

Koskocaman bir kemik boğazına takılır.

Bağırması da onun hayrına olur.

O sırada oradan bir leylek geçmektedir.

Kurt işaret edince leylek de koşar gelir.

Bizim bu cerrah bayan hemen işe koyulur,

çıkartır çok büyük bir ustalıkla kemiği,

ücretini de ister.

Kurt : «Ücretiniz mi? der!

oh ne iyi, ne iyi!

Size yetmedi demek :

boynunuzu ağzımın içinden çekebilmek?

Haydi! Siz nankörsünüz,

Hem de bir daha pençeme düşmeyegörünüz!..»

İNSANIN ALTETTIĞİ ARSLAN

Bir resim yaptı bir saratkâr,
resmi de sergiye koydular:
yere yıkılmış bir arslan, koskocaman;
onu da yıkan bir tek insan.

Övünüyordu resme bakan.

Bir arslan geçti ordan :
durdu gevezelik, kesildi çan çan.

«Görüyorum, dedi arslan,
sizindir bu resimde şan.

Fakat ressam yalan söylemiş size, yalan.
Resim yapmayı bilseydi soydaşlarımdan biri,
hem de haklı olarak, biz kazanırdık zaferi.»

TILKI İLE ÜZÜMLER

Gaskonyalı bir tilki, yahut Normandiyalı belki,
neredeysse acından ölecekti ki,
bir çardağın üstünde olgun üzümler gördü :
kabukları kızıl, kara.
Elinden gelse hepsini silip süpürürdü.
Fakat yetişemediğinden onlara :
«— Bunlar ham, dedi, dokunur insana yemesi.»

Sızlanmaktan iyi değil mi böyle demesi?

KUĞU KUŞU İLE AŞÇIBAŞI

Kanatlı hayvanlarla dolu bir yerde yaşıyordu
bir kaz palazıyla bir kuğu kuşu.

Besleniyordu bu iki ahbaptan biri
nurlansın diye efendisinin gözleri,
ötekiyse onun ağzına layık.

Biri aklınca bahçede arkadaşlık edecekti ona
öbürü evde arkadaşlık.

Şatonun hendeklerinde dolaşırlardı boyuna,
kâh görünürlerdi sulara, yan yana yüzerken,
kâh koşarlardı sulara, dalıverirlerdi derken.
Bir türlü de ulaşamazlardı boş emeklerine.

Bir gün aşçıbaşı birkaç kadeh atınca birbiri üzerine
kuğuyu yakaladı boynundan kaz palazı yerine,
boğazlayacaktı onu, yapacaktı yahnisini.

Ölümü yaklaşan kuş yalvardı yükseltip tatlı sesini.
Aşçıbaşı afalladı,
yanıldığını anladı :

«— Nee? dedi, pişirecek miydim böyle bir türkücüyü ben?
Hayır, hayır esirgesin beni Tanrı
Böyle hünerli bir boğazı kesmekten..»⁵

Bir mesel vardır :
Tatlı dil yılanı bile deliğinden çıkarır.

⁵Bir efsaneye göre kuğu kuşları ölürken öterlermiş ve bu son ötüş olağanüstü bir güzellikteymiş.

KURTLARLA KOYUNLAR

Bin yıldan fazla süren bir savaştan sonra,
kurtlar barış yapar koyunlarla.
Her iki tarafa da bu işin faydası var.
Çünkü kurtlar nice şaşkın koyunu yiyorsa da,
nice kurt postundan gocuk yaptı çobanlar.
Rahat yoktu ne avcılık, ne de otlamak için.
Maldan mülkten faydalanmak imkânsızdı çekinmeksizin.

Dedik ya, barış yapılır, verilir rehiner :
kurtlar yavrularını, koyunlar köpeklerini verir.
Taraflar tam anlayış gösterir.
Andlaşmayı temsilciler imza eder.
Fakat daha mürekkebi kurumadan yazıların
kurt yavruları kurt haline gelip,
kan kokusunu da alıp,
çobanların yokluğunu da fırsat bilip
boğarlar yarısını en tombul kuzuların,
takarlar dişlerine, ormana çekilirler.

Zaten gitmiş gizlice kendi adamlarına haber...

Onlar da saldırırlar hemen,
boğarlar köpekleri :
verilen sözden emin, rahat rahat uyurken,
parça parça edilir kurtulamaz hiçbiri.

Biz burdan çıkarabiliriz şu neticeyi :
kötülerle savaşmalı artsız arsız.
Sözüm yok, barış yapmak iyi,
fakat faydasızdır, faydasız :
kahpe düşmanlarla barış yapmamız...

İHTİYARLAYAN ARSLAN

İhtiyarlamıştı ormanların yığılı arslan.

Tüterken gözünde eski zaman
hücuma uğradı günün birinde,
onun bu güçsüzlüğünden kuvvet alan
tebaaları tarafından.

Yaklaşıp onu tekmeledi beygir,
kurt dişledi, öküz süstü.

Zavallı arslan kükreyecek halde bile değildi.

Bütün gamı, kasaveti üzerinde
şikâyetsiz bekledi, talihine küstü.

Nihayet görününce eşek,

Arslan inledi : «Yeter artık, dedi, yeter,
bu hal ölümden beter,
çünkü senden de dayak yemek
iki kere ölmek demek.»

BİR AMBARA GİREN GELİNCİK

İnce uzun endamlı bayan gelincik,
bir ambara girdi bir delikten : daracıktı delik.
Gelincik yeni kalkmıştı hastalıktan.
Ambarda kendini yiyip içmeğe verdi,
iyice beslendi bayan.
Yuttu, kemirdi.

Ne kadar pastırma, ne kadar peynir
eriyip gitti, Allah bilir!..
Böylelikle bizimki yağlandı,
yusuvarlak oldu;
karnı davul, sivri suratı ablak oldu.

Haftanın sonunda henüz kalkmıştı ki yemekten
bir gürültü işitti, çıkmak istedi delikten.

Sığıp geçemeyince, yanıldığını zannetti,
fır dolandı :

«— Delik o delik, şaşılacak iş, dedi,
ben burdan girmiştım beş altı gün önce.»

Bir fare onu böyle sıkıntıda görünce :

«— O zaman göbeğiniz, dedi, daha az şişmandı.

Zayıf girdiniz, zayıf çıkmalısınız...

Bu söz başkalarına da söylenebilir böyle...

Fakat biz derinleştirip karıştırmamalıyız :
onların işini sizinkiyle...»

DÖRDÜNCÜ KİTAP

ÇOBANLA DENİZ

Bir çoban rahatça yaşıyordu deniz kıyısında
sürüsünün geliriyle uzun zamandan beri.

Çok değildi, ama
sağlamdı geliri.

Fakat sahile gemilerden çıkan servetleri
seyretmek nihayet onu çıkardı baştan.

Sattı sürüsünü çoban,
parasını denizde ticarete yatırdı.
Gemi battı, parayı da batırdı.

Çoban döndü tekrar koyunlara,
fakat artık sahip değildi onlara,
sadece bir sığırtmaçtı şimdi.

Bir müddet geçti aradan, biraz para edindi,
gitti, davar aldı yine.

Bir gün bakarken sahile yanaşan tüccar gemilerine,
gemiler rahatça yaşıyordu, dinmişti rüzgâr.

Çoban dedi ki : «Hey sinsi sular,
para istiyor yine galiba canınız,
gidin başka kapıyı çalın,
kimden alırsanız alın,
benimkinden ümidi kesin yalnız.»

Uydurma değil, gerçektir bu hikâyenin temeli,
yani demek isterim ki, ben :
İnsanın gözünü hırs bürümemeli,
kapılmamalı dalgaya,
yoksa denizde altın arayım derken
karada kalırsın yaya.

EŞEKLE KÜÇÜK KÖPEK

Zorlamayalım kabiliyetimizi :

Bu, daha nazik yapmaz bizi.

Ne kadar uğraşsa da kaba saba bir herif
ne kibar olabilir, ne zarif.

Hoşa gidebilmek vergisi pek az insanda var :

Allahın sevgili kulları onlar.

Bu işi bırakmalı onlara.

Yoksa benzeriz sonra :

sahibine daha sevimli, daha şirin
görünmek için

onu okşamağa kalkışan eşeğe...

Hani o, demiş ki içinden : «Nasıl, niçin,

şu köpek miniciktir diye

sokulsun da hanıma, beye,

dizleri dibinde yaşasın da,

ben ezileyim sopa altında?

Onun marifeti ne? Susta duruyor,

Hoşa gidebilmek için ben de yaparım bunu,
bu işin neresi zor?»

İşte aklından bu güzel düşünceler geçerken,

sahibini keyifli görüp yanaşmış hemen,

ve aşınmış nallarından birisini kaldırıp

indirmiş çenesine onun, büyük bir muhabbetle,

o tatlı sesiyle de şarkısını haykırıp

bir kat daha cila vermiş bu harekete.

Sahibi : «Hasrettim, demiş, böyle bir şarkı duymaya!

Siz çağırın şuradan sopalı seyisi...»

Seyis gelmiş. Eşekte değişmiş sesin perdesi.

Böylece bitmiş bu komedyâ.

MAYMUNLA YUNUSBALIĞI

Yunanlılarda bir görenek vardı :
çıktıkları zaman deniz seferine,
yolcular gemilerine
maymunlarla köpekleri de alırlardı.
İşte böyle bir gemi yana yatar,
Atina dolaylarında batar.
Deniz fırtınalı pek,
hepsi de mahvolup gidecek
yunuslar imdada gelmeseler...
Bu balık, soyumuzun dostuymuş meğer.
Pline, tarihinde yazıyor bunu,
biz de elbet buna inanıyoruz...
Kurtarır, kurtarabildiğini bir yunus,
hatta bir maymunu...
Oldukça benzediğinden biz kardeşlerine
alır sırtına bir insan zannederek onu.
O da, öyle bir kurulur ki yerine :
şu meşhur şarkıcıdır* sanırsınız..
Yunus, onu karaya çıkarmak üzereyken,
sorar tesadüfen :
«— Siz Atinalı mısınız?»
«— Evet. Orda pek tanırlar, severler bizi.
Görülecek bir işiniz varsa eğer,
gelin bana... Akrabalarımın hepsi
gayet yüksek mevkideler.
Amca oğlum belediye reisi.»

Yunus der ki : «— Mersi.
Öğrenmek istiyorum yalnız,
Pire'ye de şeref verir mi varlığınız,
sık sık gidip gelir misiniz?»
«— Hemen hemen her gün.. Ahbabız.
Hem o benim en yakındostumdur, bilir misiniz?»
Bizim kuyruksuz maymun aldanmıştı :
bir limanın adını bir insan adı sanmıştı.
Böyleleri çok var :
onlar için ha Vaugirard' ha Roma.
Hiçbir şey bilmezler ama
her lafın altından çıkarlar.
Yunus güler uzun uzun,
çevirir başını, bakar yüzüne kuyruksuzun.
Anlar ki sırtındaki hayvandır.
Dalar suya, onu batırır.
Gider birkaç insanı daha
kurtarmağa.

⁴Meşhur şarkıcı : Arion. Gemiciler onu bir deniz yolculuğunda öldürmek istemişler. O da denize atlayıp bir yunus balığının sırtına binip kurtulmuş.

⁷Vaugirard : 1860'dan beri Paris şehrinin içine katılmış olan bir köy.

TAVUS TÜYÜ TAKINAN ALAKARGA

Tüy döküyordu bir tavus, aldı onları alakarga,
Takıp takıştırdı bu tüyleri.

Dolaştı güzelliğiyle övünüp salına salına,
öteki tavusların arasında.

Onu tanıdı biri.

Hemen alaya aldılar,

yuha çektiler, ıslık çaldılar.

Baylar onun tüylerini didik didik yoldular.

O yine hemcinslerine dönüp sığındı, ama
onu kapı dışarı etti onlar da..

Böyle uzun kollu alakargalar az değildir.

Başkasının artığıyla süslenir...

Bunlara : Eser-aşırın denir.

Susuyorum, varmak istemem üzerlerine,

adam sen de, bana ne...

KURBAĞA İLE FARE

Merlin'in⁸ dediği gibi :

«Aldatmak isteyen, aldatır kendi kendini.»

Bu söze bugün kim kıymet verir?

Fakat o bana göre hep aynı kuvvettedir.

Neyse, gelelim lafı getirmek istediğim yere :

Gayetle yağlı, semiz, şişman bir fare,

ne oruç, ne perhiz tanımaz bir fare,

bir bataklığın kıyısına keyifle kurulmuştu.

Bir kurbağa yaklaştı, onun diliyle konuştu :

«— Bir ziyafet hazırladım; bize buyurun.»

Çorbacı fare kabul etti hemen,

fazla söze lüzum göstermeden.

Fakat öteki övdü yine uzun uzun :

banyo sefalarını, zevkini yolculuğun.

Yol boyu insana cenneti hatırlatırdı.

O bir gün elbet torunlarına anlatırdı,

oraların güzelliğini, halkını,

bataklık milletini

ve devletini.

Çözülme­yen bir mesele vardı yalnız :

Yüzer amma, yardımcısız yüzemez çorbacımız.

Buna da bir çare buldu kurbağa :

bağlandı farenin ayağı onun ayağına,

bir saz parçacığı gördü bu işi.

Girildi bataklığa; bizim kaypak kişi

karşı koyup geleneğe, göreneğe, ahde, yemine

çeker oldu misafirini suyun dibine.

«Avı avladık,» diyordu kendi kendine,
Farenin etini tam dişine göre buluyordu,
yalayıp yutmuştu bile hayalinde onu.
Biri çeker, biri çabalardı kurtulmağa.
Fare Tanrıya sığınır, gülerdi kurbağa.
O sıra, göklerde dolaşıp dönen bir çaylak
gördü sularda çırpınan biçareyi,
hızla indi üstüne, kaldırdı kaparak
hem kurbağayı, hem de fareyi.
Diyecek yoktu kuşun sevincine,
sıgmıyordu içi içine,
çekecekti kendine
iki katlı bir ziyafet :
hem balık, hem de et.

Kapan kuranın
kendisi kısılr kapana.
Hainlik ekseri dokunur
hainliği yapana.

*Beşinci yüzyıl Fransız şövalye romanlarındaki kurnaz sihirbaz : Merlin.

TILKI İLE HEYKEL

Büyükler, göstermeliktir ekseri :
Cahil hayranlara heybet salar görünüşleri.
Görünüşe göre hükmünü verir eşek,
tilkiyse, inceden inceye inceleyerek
evirir çevirir onları, mihenge vurur,
kof bir kalıp olduklarını keserse gözü,
ona vaktiyle bir heykelin söylediği sözü
hemen onlara kondurur.
İçi boş bir heykeldi o, hem de heybetli çok.
Tilki işçiliği övmüştü ona baktığı zaman :
«— Güzel baş, demişti, fakat beyni yok.»

Nice nice büyükler heykeldir bu bakımdan.

KURT, KEÇİ VE KEÇİ YAVRUSU

Dolsun diye sarkık memelerinin içi
taze ot otlamağa giden bir keçi

kapatır kapısını, sürmeler,
oğlağına da şöyle der :

«— Aman,
parolayı almadan

kapıyı açmayın sakın ola.

Parola :

Yuf kurda da, soyuna da!..»

Tam bu sözlerin üzerine
ordan bir kurt geçmektedir,
duyar parolayı, alır ezberine.

Oğlaksa, tahmin edileceği gibi,
kurdu görmemiştir tabii.

Keçi gider, kurt gelir, sesini değiştirir,
sofuca yılışarak :

«Yuf olsun kurda» der, parolayı verir.
Sanır ki kapı açılacak da içeriye dalacak.

Aralıktan bakıp der ki, şüpheye düşen oğlak :
«Annemin eli beyaz, gösterin bana elinizi,
yoksa kapıyı açmam...» Beyaz el meselesi!..

Kurtları pek düşündürür malum a bu mesele.

Şaşırtır bizimkini de duyduğu sözler,
tersyüzü dönüp evine gider.

Hali ne olurdu oğlağın, düşünün hele,
sadece parolaya güvenseydi eğer?

Bir tedbirden iyidir iki tedbir,
hatta fazlası da fazla değildir.

SOKRATIN SÖZÜ

Kendine bir ev yaptıyordu Sokrat,
herkes bir fikir atıyordu ortaya.
Kimisi, «Doğrusu ya,
onun gibi bir insana layık bulmuyordu evin içini»
kimisi de beğenmiyordu cephenin biçimini,
bir noktada birleşiyordu hepsi fakat :
odalar çok ufaktı,
dostlar bu evde rahatça adım bile atamayacaktı.
«— Bahtiyar olurum, dedi onlara 'büyük Sokrat,
bu evi böylesine dolduracak kadar
sahici dostum olsaydı eğer.»

Sokratın hakkı var
elbette ki bu bahiste çok büyüktü odalar.
Herkes dostluk iddia eder,
bunun lafı bol bol edilir,
fakat o binde bir bulunur, binde bir.

TARLAKUŞU İLE YAVRULARI VE BİR TARLANIN SAHİBİ

Tarlakuşları yuvalarını ekine,
ekin çimendeyken yaparlar;
yani, sığmazken dünyanın içi içine,
yani, sevişirken denizlerde canavarlar,
kaplanlar ormanlarda, tarlakuşları tarlalarda,
yani, baharda,
yani, ürerken, üretirken tabiat...

Bir tarlakuşu fakat,
tatmadan tadını bahar sevdalarının
yarısını geçirmişti baharın.
Nihayet karar verdi tabiatı örnek almaya,
anne olmaya.

Yuva yaptı, yumurtladı, kuluçkaya yattı hemen,
çıkardı yavruları çabucacık.

Fakat yavrular uçacak hale gelmeden
ekinler iyice olgunlaşmıştı artık.

Tarlakuşunun işi başından aşkındı zaten;
yavrularına yem aramağa giderken
tetikte durmalarını tenbihledi :

«Bu tarlanın sahibi, dedi,
oğluyla gelirse, hem de onunla gelecek,
dinleyin bakalım ne söyleyecek?»

Biz de ona göre-
ya kalır, ya veda ederiz bu yerlere.»

Henüz uçup gitmişti ki tarlakuşu,
geldi oğluyla beraber tarla sahibi :

«Bu buğdaylar, dedi, tam olmuş gibi.
Gidip rica edin de toplansın konu komşu,
bize yardıma gelsinler erken erken
yarın, gün ağarırken.»
Tarlakuşu geri döndüğü zaman,
yavrular telaşla bağırdı yuvadan :
«— Tarla sahibi haber gönderdi,
yarın komşular yardıma gelsinler, dedi.»
«— Dediği buysa, dedi onlara tarlakuşu,
üzülmeyin, bırakın telaşı.
Yerimizde kalabiliriz. Fakat yarın yine
iyice dinlemek lazım.
Şimdi yeminizi yiyin bakalım.»
Yem yenildi, uyudular : hem yavrular, hem anne.
Gün ağardı, fakat gelmedi konu komşu.
Yine yem aramağa gitti tarlakuşu.
Yine her zamanki gibi
geldi tarla sahibi.
«— Buğdaylar, dedi, biçilemedi hâlâ.
Komşular da ayıp etti sözlerinde durmamakla.
Biz de pek yanıldık, pek,
böyle ağır canlı tembellere güvenerek.
Oğlum, siz hemen hısım akrabaya gidin,
aynı şeyi rica edin...»
Yuvada korku, telaş, her seferkinden baskın :
«— Anne, o, haber gönderdi akrabalara...»

«— Hayır, yavrularım, siz rahatınıza bakın,
biz yerli yerimizdeyiz daha...»

Haklı çıktı tarlakuşu. Kimsecikler gelmedi.

Tarla sahibi gezdi tarlayı üçüncü defa :

«— Biz, kendimizden başkasına güvenmekle
çok, ama, çok yanıldık, dedi.

Oğlum, şunu iyice belle :

Kendi kendinden yakın akraba,
kendi kendinden iyi komşu olmaz insana.

Şimdi ne yapacağız, bak bana :

Yarından tezi yok toplayıp ev halkını
biçeceğiz ekini
hepimiz birer orak
alarak...

İşin en kestirmesi bu!...»

Bu kararı duyunca tarlakuşu :

«Yavrularım, dedi, işte bize yol göründü şimdi.»

Hemen de kanatlara hız verildi,
yavrular da teker meker
uçup sıvışıldı hep beraber.

BEŞİNCİ KİTAP

TOPRAK TENCERE İLE DEMİR TENCERE

«— Yola çıkalım,» dedi,
toprak tencereye demir tencere.

O da özür diledi :

«— Başıma, dedi, bela gelir,
ocak başından ayrıldım mı bir kere.»

Çünkü en ufak bir şey onu,
ona şöylece dokundu mu
parça parça edebilir,
tuz buz olup dağılır.

«— Fakat, dedi, kalındır sizin deriniz,
siz hemen yola çıkıveriniz.»

Demir tencere dedi : «— Hayır,
sizi koruruz, elbette, biz.

Sert bir şey size daha değmeden
girerim aranıza ben,
kurtarırım tehlikeden.»

Toprak tencere ne desin buna karşı?

Aldı soluna onu

demir tencere, yani arkadaşı,

tuttular yol boyunu.

Yalpalaya yalpalaya

gidiyorlar takır takır.

En ufak bir sarsılma

onları birbirine çarpılmaktadır.

Hep de toprak tencerenin canıdır yanan.
Zaten daha o, yüz adım yol almadan da,
aman, zaman demeğe kalmadan da,
darmadağın edildi arkadaşı tarafından.

Dengimiz olmalı arkadaşımız,
yoksa bu tencerelerden birisi gibi
yanar bizim de başımız.

KÜÇÜK BALIKLA BALIKÇI

Allah sağlık verirse, evet,
küçük balık büyür elbet.
Fakat onu tutup salıvermek
düpedüz delilik olsa gerek.

Çünkü tekrar tutulur mu; belli değil pek...

Balıkçının biri bir dere boyunda
bir sazan yavrusu tuttu, ufacık, pire boyunda :

«— Bin bereket, dedi,
başladık ziyafete.
Atalım bunu sepete.»

Zavallı yavru yandı ona halince derdini :

«— Ne yapacaksınız, dedi, beni?
Ben yarım lokma bile değilim.
Bırakın büyüyeyim.
Beni tutarsınız yine,
hem de satarsınız zengin bir mültezime.⁹
Halbuki şimdi benim gibi
yüz tane tutmalısınız ki

bir tabak yemek çıksın. Hem de ne yemek ya!..»

«— Dostum, dedi, balıkçı, o yemeğin nesi var?

Siz, dil dökün istediğiniz kadar,
bu akşamdan tezi yok gireceksiniz tavaya,
nar gibi kızaracaksınız, nar... »

Boşuna laf etmedim ben :
Hem daha sağlam, hem daha iyidir
senin olan bir,
senin olacak olan iki'den.

'La Fontaine'in bu yazıları yazdığı devirde Fransa'da vergi mültezimleri vardı.

KUYRUKSUZ TILKI

İhtiyar, fakat yaman mı yaman bir tilki,
dehşetli tavuk düşmanı hem de, tavşan avcısı müthiş,
yani, tepeden tırnağa tilki olan bir tilki,
nihayet bir kapana tutulmuş,
kurtulmasına kurtulmuş, ama
kuyruğunu bırakmış rehin.

Kuyruksuz kalan bizimkinde bir utanma, bir sıkılma,
fakat ne de olsa ustakâr olduğu için
ötekileri de kendine benzetmek istemiş,
ve bir gün tilkilerin bir toplantısında şöyle demiş :
«— Sanki bu faydasız ağırlık bir işimize mi yarar!
Süpürüp gider yolların çamurunu
bu kuyruğun bize ne faydası var!
Kesmeli onu.

Hem bana kalırsa bunu yapmalısınız hemen.»
Ordakilerden biri demiş ki: «Çok güzel akıl verdiniz bize,
fakat şöyle dönünüz de arkanızı lütfen,
biz de cevabımızı öyle verelim size.»
Bu sözler üzerine yuhalarla çınlamış ortalık
bizim biçarenin ne dediği de belli olmamış artık.
Zaten bu işte gayreti boşunaydı onun :
modası geçmez ki kuyruğun...

BEYGİRLE KURT

Kurdun biri; hani bir mevsim var :
hani canlanır ılık güneşte otlar,
hayvanlar evlerini bırakır,
hepsi hayatlarını kazanmak için bir yol aramaktadır,
yani kış bitimi, yani bahar,
ne diyordum? Ha, işte kurdun biri,
bu mevsimde görür çayıra salınmış bir beygiri;
siz onun sevincini düşünün gayrı!
«— İşte bir av ki, tam dişe göre, der.
Niye koyun değilsin? Daha emin olurdu işler.
Halbuki şimdi kurnazlık lazım,
biz de kurnaz olalım...»

İşte böyle düşünür, yaklaşır adım adım,
kendini Lokman Hekimin öğrencisi diye tanıtır,
bütün şu çayırılık milletin yakın ahbabıdır,
hem, hani övünmek gibi olmasın ama,
bulmuştur, evvel Allah, her derde deva.
Hastalığını saklamadan bay beygir,
kurt onu bedava tedavi edecektir.

Hem mademki onu böyle başıboş otlamağa bırakmışlar,
demek ki, bir hastalığı var doktorluk bakımından.»
Beygir der ki : «— Ayağımın altında bir çıban var,
cerahatli bir çıban.»

Kurt der ki : «— Aman oğlum, aman,
ayaklardan başlar en korkunç hastalıklar her zaman.

Bay beygirlere hizmetle övünürüm ben,
hem cerrahlık da gelir elimden.»
Böylece, hastasını rahatça yutabilsin diye
bizim kurnaz getirmez işi aceleye,
fakat işkillenen beygir basınca tekmeyi
pestilini çıkarır onun,
çenesini dağıtır, dişlerini döker.
Kurt düşünür mahzun mahzun,
kendi kendine şöyle der :
«— İyi oldu, iyi,
herkes kendi zanaatını yapsın,
kökçülük nene gerek, sen bir garip kasapsın...»

ÇİFTÇİ İLE ÇOCUKLARI

Olmayan yok toprakta
bütün iş çalışmakta.

Zengin bir çiftçi anlar ölümünün yaklaştığını
oğullarını çağırıp der ki : «— Çocuklar,
ataların bize miras kalan toprağını
satmayın sakın :
içinde bir define var.

Yerini bilmiyorum. Fakat biraz gayretle
bulursunuz onu, geçirirsiniz ele.

Oraktan sonra altüst edin her yanını tarlanızın
çapalayın, belleyin, kazın,
el değmemiş hiçbir yeri kalmasın...»

Baba ölür, çocuklar altüst eder tarlayı,
bulamazlar defineyi, parayı
fakat işlenmiş tarla iki kat mahsul verir.

Akıllı ihtiyar, ölmeden önce,
oğullarına göstermiş olur ki böylece :
Çalışmak definedir.

DOĞURAN DAĞ

Doğum sancılarıyla kıvranıyordu dağ,
yer gök inlemektedir.

Herkes koşuyordu bu uğultuya :

«— Bu dağ, Paris'ten daha büyük bir şehir
doğuracak,» diyordu.

Dağsa doğura doğura
bir fare doğurdu.

Bu masalın konusu yalandır, ama
manası gerçektir.

Bu masal ne zaman gelse aklıma
gözümün önüne bir şairi getirir :

O, «— Ben öyle bir şiir yazacağım ki, der,
mısralarında devler harbedecekler.»

Yani bol bol vaadeder, fakat ne çıkar çıka çıka :
hava.

FELEKLE ÇOCUK

Bir okul çocuğu
çok derin bir kuyunun kıyısına
uzanmış uyuyordu.
Hani, beş karış havaya sıçrar insan
başına böyle bir iş gelse.
Fakat okullu, her yeri döşek yapar ona kalsa.
Her neyse,
şükür ki Felek geçti oradan
uyandırdı çocuğu usulcacık :
«— Yavrum, dedi, hayatınızı kurtardım, ama,
siz de bir dahasına dikkatli olun artık.
Düşseydiniz, yüklenirdi kabahat benim sırtıma...
Halbuki suç sizindi.
Söyleyin şimdi,
Allahaşkına rica ederim,
bu büyük tedbirsizlik de ciltvem midir benim?»
İşte bunları söyleyerek
gitti Felek.

Bana kalırsa hakkı var Feleğin.
Yeryüzünde olup biten her şeyin,
bize göre, sorumlusu o yalnız.
Hep onun üstüne çullanırız,
hep onun kabahatlar, kusurlar.
Halbuki tedbirsizmişiz, sersemmişiz, ne çıkar,
hemen talihimize küserek :
Hey gidi kambur Felek, deriz, hey gidi kambur Felek!..

ALTIN YUMURTLAYAN TAVUK

«Az tamah, çok ziyan getirir», doğrudur, inanın.
Mesela, alalım ele, masalın anlattığını,
hani şu, tavuğu her gün altın yumurtlayanın
tamahkârlığını.

Adam sanmış ki, tavuğun içinde define var.
Boğazlamış onu, açmış, bir de ne görse iyi,
bir şeycik yok. O da tıpkı öteki tavuklar gibi.
Böylece, yanına kâr kalmış ettiği zarar.

Bu, ibret olsun, gözü doymaz hasislere.
Gördüm nice nicelerini günümüzde ben,
hemen tez elden zengin olalım derken
fakir düştüler birdenbire...

GEYİKLE ASMA

Hani, çok gür, çok yüksek asmalarvardır ya,
işte bir geyik sığınarak böyle bir asmaya
gizledi kendini, kurtardı canını.

Avcılar da sanarak köpeklerin yanıldığını
gittiler... Tehlikeyi atlatınca geyik
velinimetini yemeğe başladı yaprak yaprak.

Ne büyük nankörlük!

Hışırtı duyuldu, döndüler, kovaladılar onu,
geldi yine aynı yerde öldü dönüp dolaşarak.
«Cezamdır, çekeyim» dedi teslim ederken ruhunu.

Parçalandı köpekler tarafından.

Faydasızdı avcılara yalvarmak

çünkü o, çoktan ölmüştü avcılar geldiği zaman.

Size ibret olsun bu geyik :

sığındığınız yere etmeyin ihanetlik.

YILANLA EĞE

Rivayete göre, bir saatının komşusu olan
bir yılan

— ne komşu ya, düşman başına aman! —
girer bir gün dükkâna yiyecek bulur muyum diye,
bula bula da bulur elik bir eğe
ve başlar onu kemirmeğe.

EĞe Şöyle der, fkelenmeden :
«— Saldırdın kendinden sertine sen,
sersem kafalı küçük yılan!

Ben dörtte bir dirhem kaybederim pek pek,
seninse bütün dişlerin aşınıp gidecek.
Beni ancak bir Şey rktr : zaman...»

Dar kafalılar,
bu sözlerden sizin de payınız var,
hiçbir iş beceremez, salarsınız her Şeye
kemirelim diye.

Boşuna didiniyorsunuz,
sanır mısınız ki bir iz bırakır,
bunca güzel eserlerin üzerinde taarruzunuz,
onlar tunçtan, çelikten ve elmastandır.

TAVŞANLA KEKLİK

Alay etmemeliyiz kara bahtlılarla :
bahtımızın hep açık kalacağı ne malum?
İşte bu gerçeğe dair verir bazı misaller
akıllı Esope, masallarında.
Şimdi benim de anlatacak olduğum
tıpatıp o misallere benzer.

Bir tavşanla bir keklik
yaşarken bir tarlada, yuvaları bitişik,
galiba rahattılar da pek,
bir sürü av köpeği gözükererek
bir sığınak aramağa zorlar tavşanı.
Kaçar tavşan, burnuna gelmiş canı.
Şaşırtmacaya getirip aldatır köpekleri
hatta Karabaşı bile.
Fakat kızgın vücudundan sızan teri
verir onu ele.

Kokuyu inceleyip düşünür Karaburun,
gerekli sonuca varır, düşer peşine onun.

Hiç yalan söylemeyen Toraman :
«— Nafile, der, yine kaçıp gitti tavşan.»
Fakat gelip can verir yuvasında bahtı kara.
Keklik alay eder : «— Hani benzerdin rüzgâra?
Ayakların ne oldu? Yuf olsun öyle ayaklara!»
O böyle eğlenirken kendine gelir sıra,
keşfederler yerini.
Sanır ki kurtarır onu iki kanat.
Zavallı, hesaba katmaz fakat
aladoğanın yırtıcı pençelerini.

AYI İLE İKİ AHBAP

İki ahbap, paraca dardalar diye,
komşuları kürkçüye
satarlar canlı bir ayının postunu.
Çünkü nasıl olsa öldürecekler onu...
Ahbaplara göre, ayların şahıymış bu ayı,
kürkçü zengin olacakmış bundan dolayı.
İki gocuk çıkarmış rahat rahat,
sonra da çek sırtına karın üstünde yat.
Yani ayı da, kendileri de övülür hep,
hani koyunlarını bu kadar övmez celep.
Mal, derler, sana teslim iki gün sonra.
Pazarlık biter. Ayıyı bulmağa gelir sıra.
O da tırısa kalkmış görünür. Bir de heybeti var,
yıldırımla vurulmuşa döner ahbaplar.
Uymaz çarşıya evdeki pazar,
ayıdan da zarar ziyan istenemez tabii.
Fırlar bir ağacın tepesine ahbaplardan biri.
Taş kesilir ötekisi, kendini yere atar,
öyle nefes almadan yüzükoyun yatar.
Çünkü işitmiş olduğuna göre
ayılar dokunmazmış bazan,
nefes almayan, kımıldamayan cesetlere.
Gerçekten de bu oyuna düşer Karaoğlan.
Görür yerde yatanı, ölmüş sanır onu.
Fakat yine de şüphelenir biraz,
evirir çevirir, yaklaştırır burnunu,
koklamadık yerini bırakmaz.

«— Evet, bir ceset, hem de kokmuş bile,» der.
Çekilir ordan, girer ormana.
Ağaçtaki tüccarımız ağaçtan iner,
arkadaşına gelip : «— Bravo, der, sana,
biraz korktun, ama atlattın tehlikeyi bak.
Fakat kürk meselesi ne olacak?
Hem o, senin üstüne eğilmişti de hani,
evirip çevirdi de seni,
kulağına ne söyledi?»
«— Ne mi söyledi? Dedi ki, hiçbir zaman
satmamalı postunu, ayıyı avlamadan...»

ARSLAN POSTU GİYEN EŞEK

Arslan post u giyen eşek
korku saldı dört bir yana.
Yiğitlik çok uzaksa da ona
dünyayı titretiyordu mübarek.

Fakat aksiliğe bak,
ucundan görünüveren bir kulak
belli etti palavrayı.

Hemen girişti fasla değirmenci dayı,
işin aslını bilmeyenler baktı şaşarak.
Oyle ya, dayı arslanı katmış da önüne
sürüyordu değirmene.

Fransa böyle palavracıların yeridir.
Çoğunu burdaki eşeğe benzetirim ben.

Onlara heybet veren:
sırmalı kordonlu maiyetleridir.

ALTINCI KİTAP

ÇOBANLA ARSLAN

Koyunlarının eksildiğini gören bir çoban,
yankesiciyi kısıtırıp yakalamak ister.

Bir mağaranın ağzına gider,
bir kurt kapanı kurar, işkillenip onlardan.

«— Tanrım, ben daha burdayken, der,
Sen o haylazlardan birini düşürürsen eğer
gözümün önünde bu kapana,
bu zevki tattırırsan bana,
gayet besli bir dana
kurban ederim sana.»

Daha sözü bitmeden bir arslan çıkar mağaradan,
yıgılır yere korkudan dizleri kesilen çoban :

«— Ne istediğini bilmiyor insanoğlu, der.
Hani, Tanrım, sen o koyunlarımı çalanı eğer,
ben burdayken, önümde düşürürsen kapana,
adamıştım ya senin mihrabına bir dana,
şimdi sen defet bunu, bir öküz keseyim sana.»

Av meraklısı palavracının biri
köpeğini kaybeder, köpek de cins, iri.
Onu bir arslan gövdeye indirmiştir diye
düşer şüpheyeye,
bir çobana rastlar. «— Allah aşkına, der,
bana şu hırsızın yerini göster,
gidip hakkından geleyim hemen.»
Çoban der ki : «— Şu dağlardır durağı onun.
Ben her ay bir koyun
baç veririm ona ve gezerim kırlarda çekinmeden,
bakarım rahatıma.»
Çoban böyle konuşadursun,
arslan çıkagelir çevik adımlarla,
sıfırı tüketir bizim palavracı tosun :
«— Aman Jupiter, diye haykırır, aman Jupiter,
bana kaçıp gizlenecek bir delik göster.»

Tehlikede sınanır yiğitlik de, yiğit de,
ak koyun kara koyun belli olur geçitte...

GÜNEŞLE RÜZGÂR

Güneşle rüzgâr
atlı bir yolcu gördüler.

Adam sıkıca giyinmiş. Mevsim sonbahar.
Tedbirli olmalı bu mevsimde yola çıkanlar.
Bakarsın bir güneş açılır, bir yağmur yağar.
Ebernkuşağı da, bu aylarda kuşak sarmalı, der.

Bu aylar, gerçekten de sakat aylardır.
İşte, bizim yolcu da yağınura karşı hazır :
çift astarlı yağmurluk, kumtaşı da takır takır.

Rüzgâr der ki : «— Bakıyorsun da şu adama,
gülesim geliyor. Her şeyi düşünmüş önceden,
beni hesaba katmamış ama.

Bir kere esmeyegöreyim ben,
ne düğme kalır, ne ilik,
yağmurluk da cehennem dibini boylar üstelik.

Eğleniriz, hoşça vakit geçer.

Ben şöyle bir esivereyim, isterseniz eğer.

Güneş der ki, sözü kısa keserek :

«— Sizinle bahse tutuşalım ikimiz,
bakalım şu atlının yağmurluğunu hangimiz
sırtından çıkartabilecek?

Siz başlayın, ışığını karartabilirsiniz.»

Rüzgâr hemen işe koyulur, şişer bulutlarla.

Zebaniler gibi de bağıra bağıra
koparır kıyametleri.

Kasar, kavurur, allak bullak eder geçtiği yeri.
Gemiler batar, çatılar uçar evlerin üstünden :
hepsi de bir yağmurluk yüzünden.
Yağmurluğunu rüzgâr şişirmesin diye
yolcu başvurmuştur her çareye.
Rüzgâr köpürür, atının umrunda olmaz.
Yalnız yakasıyla etekleri çırpınır biraz.
Rüzgârın mühleti bitince,
çünkü bahse mühlet konmuş önce,
Güneş dağıtır bulutları, can verir ortalığa.
Yolcuyu da sarar sıcaklığıyla,
başlar terletmeğe onu,
nihayet çıkarttırır yağmurluğunu.
Hem de gücünü kullanmaz sonuna kadar.

Zorun yapamadığını tatlılık yapar.

GENÇ HOROZ, FARE YAVRUSU VE KEDİ

Dünyadan habersiz, minicik bir fare yavrusunu
çok şaşırtmıştı başından geçen bir iş.
O da geldi annesine şöyle anlattı bunu :
«— Bu devletin sınır dağlarını henüz geçmiş
tıkır mıkır gidiyordum ki
yani : tanınmak isteyen genç bir fare gibi,
gözüme iki hayvan ilişti ansızın.
Biri tatlı, halim selim, zarif,
öbürü gürültücü, deli bir herif :
bir de sesi var : ötüyor çın çın.
Tepesine de bir et parçası kondurmuş.
Sanki uçmak istermiş gibi de
kollarını çırpıyor, ikide birde.
Kuyruğunu da sorguç gibi sarkıtıp durmuş.»

Anladınız, değil mi?
Fareciğin anlattığı genç bir horoz, değil mi?
Hem de nasıl anlatıyor, bilmesen aldanırsın,
görülmedik bir Amerikan icadı sanırsın.

«— Evet, kollarını böğürlerine vuruyordu,
kıyametleri koparıp duruyordu.
Ben ki, eşsizim çok şükür, yiğitlikten yana,
can ve yürekten lanet ettim ona,
korkudan kaçtım bıraktım.

Halbuki öteki tatlı hayvanla tanışacaktım.
O da tüylü bizim gibi.
Uzun kuyruklu, alaca, hem de onur sahibi.
Bakış yumuşak, fakat gözler pırıl pırıl canlı.
Herhalde farelerle arası çok iyi olmalı.
Çünkü bizimkiler gibi kulaklarının biçimi.
Dedim ya, kendisiyle tanışmak için yaklaşırken,
öteki kaçırttı beni, haykırıp tiz perdeden.»
«— Oğlum, dedi anne, o tatlı hayvan bir kedidir.
Sen ondaki güzelliğe bakma.
Akrabamızdır, ama
ikiyüzlüdür, kötü niyetlidir.
Ötekiyse, tersine büsbütün,
bize kötülük etmesi şöyle dursun,
belki yemeğimizin içinde çıkar bir gün.
Kediye gelince, sen ona yemek olursun...»

Görünüşe aldanma,
her güzel yüzlüyü güzel huylu sanma.

SOYU İLE ÖVÜNEN KATIR

Bir başpapazın katırı asaletinden dem vururdu,
anası kısrağın yiğitliklerini anlatıp dururdu :
Fılanca işleri görmüş o, gitmişti taa falanca yere,
bundan dolayı da oğlu geçmeliydi tarihlere.

Bir papaza hizmet etmek, doğrusu,
ona layık iş değildi.

Katır ihtiyarladı, bir değirmene koydular onu,
işte o zaman babası eşek aklına geldi.

Bir aptalın aklını başına getirirse,
yani ona gerekli dersi verirse
felaketin de hayırlısı olur
ve bu söz yerini bulur.

KENDİNİ SUDA SEYREDEN GEYİK

Bir geyik bakıyordu bir pınarın aynasına,
kendini seyrediyordu.

Boynuzları hoşuna gidiyordu,
onlar, gerçekten de güzeldi güzel olmasına.

Fakat tiksiniyordu, suya gölgesi vuran,
ipince, değnek gibi bacaklarından.

«— Bu başa böyle bacaklar, bu ne nisbetsizlik,»
diyordu kederle bakıp onlara geyik.

«Alnım en yüksek ağaçların tepesine erişir.
Bacaklarımsa bana layık değildir.»

İşte o böyle söylenip dururken
bir av köpeği ürküttü onu yerinden,
o da bir ormana daldı hemen.

Boynuzları, bu baş belası ziynetler,
ikide bir takılıp kestiler yolunu,
bacaklarının işini berbat ettiler.
Halbuki bacaklarıydı kurtaran onu.

Güzelliği över, hor bakarız faydalıya.
Halbuki çok defa mahveder bizi güzellik.
İşte, belalı boynuzlarıyla övünüyordu geyik,
halbuki kurtardı canını bacaklarıyla.

TAVŞANLA KAPLUMBAĞA

Koşmaktan ne çıkar, tam vaktinde hareket etmeli.
İşte, tavşanla kaplumbağa bunun misali.

«— Sizinle bahse girerim ki, dedi, kaplumbağa,
şu hedefe varamazsınız benden önce.»
Cevap verdi ayağına çabuk hayvan,
yani tavşan :
«— Aklınızı oynattınız galiba.
Bir müsül alın da temizlenin iyice.»
«— Aklım başımda benim. Kendinize bakın siz.»
Tutuşuldu bahis.
Koydular hedefin yanına
bahsi kazananın alacağı şeyi.
Yani neyi?
Orası lazım değil bana.
Hatta lazım değil hakemin kim olduğu da.
Tavşan hedefe dört adımda ulaşabilirdi.
İşi alaya döktü halbuki.
Kovalamaca oynadı, köpekleri aldattı,
çektir onları tarlalara.
Yemek yedi, sırtüstü yattı.
Ne yandan esiyor diye kulak verdi rüzgâra...
Kaplumbağa yola çıkmıştı çoktan.
Yürüyordu lök gibi ağır ağır.
Uğraşır çabalıyor durmadan.
Ağırlığı içinde telaşlıdır.

Halbuki hor görüyordu bu zaferi tavşan,
hor görüyordu kaplumbağayı.
Bir marifet sayıyordu yarışa geç başlamayı.
Yatıyor, kalkıyor, filizleri yiyordu.
Yarıştan başka her şeyle ilgileniyordu.
Fakat bir de ne görse iyi :
Nerdeyse hedefe varacaktı rakibi.
Fırladı yerinden ok gibi.
Fakat nafiye :
kaplumbağa birinci gelmişti bile.
«— Nasılmış, diyordu, benim aklım üstünmüş meğer.
Kaç para etti bacaklarındaki hız?
Ya haliniz ne olurdu benim gibi siz de eğer
sırtınızda bir ev taşıydınız?»

EŞEKLE SAHIPLERİ

Uykusundan erken erken uyandırılıyor diye
bir bahçivanın eşeği dert yanıyordu Feleğe :
«— Horoza erkenci diye kim demiş kim?
Ben horozdan erkenciyim.
Hem de böyle uykusuz kalmam sanki niçin?
Pazara sebze götürmek için.
Ne önemli iş değil mi ya!..»
Onun bu şikâyetinden Felek
merhamete gelerek
devretti onu bir tabbağa.
Saygısız hayvanı yıldırıldı bu sefer
pis pis kokan ağır deriler.
«— Arıyorum, dedi, eski sahibimi.
Hiç olmazsa başımı şöyle bir çevirdim mi
lahana filan yerdim bedavadan
Halbuki burda hiçbir avantam yok. Hayır, var :
sopa yemek.»
Öyle sızlanıyordu ki hayvan
bir kömürcüye devretti onu Felek.
Burası da eşeğin onuruna dokundu pek.
Çünkü ne onun ne kömürcünün defterde yeri var.
Yine başladı yalvarıp sızlanmalar.
Felek de öfkeleni artık :

«— Kırallar bile, dedi, kafamı şişirmiyor bu kadar.
İşi gücü bıraktık
bu marsıvanla mı uğraşacağız?
Talihinden şikâyetçi o mu yalnız?»

Feleğin hakkı var. Herkes böyledir zaten.
Hiçbir zaman memnun değilizdir halimizden.
Bize hep kötü gelir o günkü durumumuz.
Boyuna şikâyet eder dururuz.
İstedığımızı verse de Felek
biz yine dert yanarız başına ekşiyerek.

GÜNEŞLE KURBAĞALAR

Rivayet ederler ki, bir vakitler,
güneş kalkışır evlenmeye.
Duyulunca da bu haber
batalık milleti «Vay halimiz» diye
hep bir ağızdan şikâyet eder,
Feleğe der ki: «— Ne haltederiz,
bir de onun çocukları olursa eğer.
Şimdi zor dayanırken bir tanesine biz,
yarım düzinesi çıktımıydı, kurudu gitti deniz,
elveda sazlara, kamışlara, bataklıklara artık,
mahvolacağız, cehenneme dönecek ortalık.»

Hani pek de kuvvetsiz değilmiş kurbağalarda mantık.

KÖYLÜ İLE YILAN

Esopé'un anlattığına göre : bir köylü,
safça bir adam, merhametli o kadar da,
dolaşırken bir kış günü
baba mirası tarlalarda,
karın üstünde uzanmış bir yılan görür :
donmuş, kaskatı,
nerdeyse de çalacak son saati;
köylü alır onu, evine götürür
ve düşünmeden, ne olur diye mükâfatı
böyle bir hareketin,
ısınıp dirilmesi için
boylu boyunca uzatır önüne ocağın.

Uyuşuk hayvan hisseder etmez tepkisini sıcağın,
canlanır bir yandan, bir yandan öfkelenir,
kaldırır kafasını, ıslık çalınmağa başlar hemen,
çöreklenir derken,
derken sıçrayıp saldıрмаğa yeltenir
velinimetine, kurtarıcısına, atasına.

Köylü der ki: «— Nankör, bu muydu edeceğin bana.
Gebereceksin!» Ve haklı olarak ateş püskürür öfkesinden
sarıldığı gibi de baltaya
iki vuruşta üç yılan çıkarır ortaya :
bir baş, bir kuyruk, bir de beden.
Hoplayarak birleşmek ister parçalar,
fakat imkânı mı var...

**Merhametli olmak iyidir, ama
kime karşı? İşte bütün iş burada...
Nankörlere gelince, onlar da her zaman
böyle geberip giderler pemperişan.**

HASTA ARSLANLA TİLKİ

İninde hasta yatan
hayvanlar kıralı arslan
tebaasına ferman etti, şöyle ki :
onun ziyaretine her çeşit hayvan
bir elçi gönderecekti...
Hem maiyeti halkına, hem elçiye
kötülük edilmeyecek diye
arslanca söz de veriyordu.
Bu yazılı ferman koruyacak onları, diyordu :
dişlerimizle pençemizin şerrinden.
Fermana uyuldu hemen.
Yalnız tilkiler kımıldamadı yerinden.
Buna da şöyle bir sebep
gösterdi içlerinden biri :
«— Dedi ki, gidiyor ine doğru hep
ziyaretçilerin ayak izleri,
fakat hiçbiri dönmüyor geri.
Bu, biraz tuhaf geliyor bize.
Haşmetlimiz
bizi bağışlasınlar.
İnanıyorum şüphesiz
arslanca verilen söze.
Fakat bir mesele var :
Yani, ine nasıl girildiği besbelli artık,
fakat oradan nasıl çıkılıyor anlayamadık.»

ATLA EŞEK

Yardımdı etmeliyiz birbirimize.
İŞin ucu dokunur sana
komşunun başına bir hal gelse.
Bir eşekle bir at gidiyordu yan yana.
Hiç de kibar ve nazik değildi at.
KoŐurnundan başka Şey de yoktu sırtında.
EŐek, eziliyor yůkűn altında fakat,
atın yardımdını diliyordu durmadan.
Yoksa ۆlecekti Şehre varmadan.
«— Dileğim, diyordu, yapılmaz bir iş değildir.
Bu yůkűn yarısı size vızgelir.»
At kabul etmiyordu bunu, hem de zarta çekerek.
Nihayet eşek
yıkılınca yere cansız,
at anladı ne kadar yanıldığını bu konuda :
çűnkű ona eŐeĐin bűtűn yůkűnű deĐil yalnız,
yůklediler ۆstelik postunu da.

AVININ GÖLGESİ UĞRUNA AVINI KAÇIRAN KÖPEK

Bu dünyada aldanmayan mı var!
Bir hayal peşinde koşan deliler
o kadar çoktur ki, o kadar,
şaşırsın saymağa kalksan eğer.
Onlara ders olmalı Esope'un anlattığı köpek.

Bu köpek, ağızındaki avın gölgesini suda görerek
onu kapmak için atılır dereye hemen.
Birdenbire karışır sular.
Köpek güç bela kıyıya çıkar.
Fakat gölgesi de, avı da gitmiştir elden.

BATAĞA SAPLANAN ARABA

Batağa saplanır bir saman arabası.
En yakın köye üç saattir burası.
Etrafta ne in var, ne cin.
Hani, insanın kahrolması için
bu berbat, bu çamurlu yola düşmesi yeter.
Yolculuğun böylesi beterden beter.
Arabacının akli başından gider.
Söver çamura da, atlara da, arabaya da,
kendikendine de hatta.
Nihayet Hızır'ı çağırır :
«— Aman, der, aman.
Yetiş imdadıma Hızır.
Senin on parmağında on marifet vardır,
yardım et bana, kurtar arabayı çamurdan.»
Kesilince arabacının Hızır'ı ünlemesi,
gelir bulutlardan Hızır'ın sesi:
«— Sen önce kendin kımıldan biraz.
Apişıp kalanlara Hızır'ın yardımı olmaz.
Bak bakalım, seni tutan ne?
Şöyle bir göz at tekerleklerine.
Görüyorsun ya
dingillere kadar gömülmüşler balçığa.
Hemen temizle onu.
Kazınanı da al. Kır şu taşı. Aç yolunu.

Çukuru da doldur. Tamam mı? — Tamam!.»
der arabacı.

«— Eh, artık yardım edeyim sana. Al kırbacı.

— Aldım. Vay! Başladı yürümeğe arabam.

Sen sağ ol Hızır!» Ses cevap verir : «— İşte gördün ya
artık rahat rahat gidiyorsun yoluna.»

Kendi yardımınla başlar Hızır'ın yardımı sana.

YEDİNCİ KİTAP

VEBAYA YAKALANAN HAYVANLAR

Tanrının öfkesinden kuvvet alan bir bela,
günahlarımızın hesabını soran,
etrafa dehşet salan bir bela,
Gayya'yı¹⁰ bir günde dolduran,
adını sanını söyleyelim : veba,
musallat olmuştu hayvanlara.

Hepsi ölmüyordu, ama hepsi hastaydı.
Ümitsizce sürüklüyorlardı gitgide duran,
gitgide sönen bir hayatı.
Umurlarında değildi açlık.

Günahsız, tatlı avlarını gözlemiyordu artık
ne kurt, ne tilki.

Kumrular uçup gitmişti.

Sevinç de ölmüştü sevgiyle beraber.

Arslan bir meclis toplayıp dedi ki : «— Aziz dostlarım,
Allahın emriyle başımıza gelenler
günahlarımız yüzündendir sanırım.

Fakat en suçlumuz kendini kurban ederse eğer
bu Tanrısal öfkeye,

belki de kurtulur geri kalanlar.

Tarihte bunun örnekleri var.

Fertler feda olmuş cemiyet kurtulsun diye.

Biz de hiçbir şey gizlemeden

geçirelim vicdanımızı gözden.

Kendi payıma ben,

bir nice koyun yemiş, yutmuş, parçalamışımıdır.

Onlar bir kötülük mü etmişti bana? Hayır.

Bazan parçalayıp yediğim oldu hatta
çobanı da.

İşte ben kendimi fedaya hazırım.

Fakat haksızlık etmemek için
dinlemeliyiz günahlarını herkesin.

Çünkü en suçlumuzun ölmesi lazım.»

«— Haşmetlim, dedi tilki, siz ne iyi kıralsınız.

Sizinkiler suç değil, kuruntu yalnız

Ne olmuş? Koyunları, bu sersem haylazları yemek
günah mı sanki? Hayır, şeref vermişsiniz onlara :

kendilerini afiyetle yiyerek.

Gel gelelim çobanlara :

Her türlü kötülüğe layıktır bu herifler,
çünkü onlar hayvanlara

akıllarınca söz geçirmek ister.»

Tilki böyle söyledi, alkışladı dalkavuklar.

Ayıya, kaplana ve öteki büyüklere
toz kondurulmadı.

Hiç kimse onları suçlu bulmadı.

Herkesin gözünde evliya kesildi birdenbire :

dişlilerin hepsi, en adi çomara kadar.

Sıra eşeğe geldi. İlerledi :

«— Hatırımda kaldığına göre dedi,
karşıma çıkmıştı yemyeşil bir çayırılık,
otların tazeliği, fırsat, açlık,

galiba kör şeytana da kapıldık,
bir tutam koparıp yedim, dayanamadım artık...
Doğrusunu isterseniz hakkım yoktu buna.»
Sözü biter bitmez çullandılar marsıvana.
Az buz medrese görmüş kurdun biri,
dedi ki : «— Yemeli bu melunu diri diri.
Başımıza belayı bu uyuz getirdi, evet.
Suçunun cezası, asılmaktır, asılmak.
Başkasının otunu yemiş. Ne korkunç cinayet!»
Bu işi ölüm temizleyebilirdi ancak,
eşeğe de bunu anlattılar çabucak.

Zengin arabasını dağdan aşırır,
fakir düz ovada yolunu şaşırır.

¹⁰Gayya : Cehennemde bir dere, Gayya kuyusu

BALIKÇIL

Upuzun bacaklı bir balıkçıl
upuzun boynunda upuzun bir gaga taşıyordu.

Bir dere boyunda dolaşıyordu.

Su, güneşli günlerdeki gibi ıslıl ıslıl.
Turna balığı da ahbabı sazanla beraber
dönüyordu suyun içinde fırıl fırıl.
Balıkçıl suya şöyle bir uzanıverse eğer
onları indirecekti gövdeye.

Fakat o, biraz daha iştahı gelsin diye
münasip buldu beklemeyi.

Çünkü tertipli yaşıyor, saatle yiyordu yemeği.
Açıldı iştahı da biraz sonra.

Yaklaştı kıyıya, baktı sulara :

Bu sefer de yüzüyordu yeşil sazanlar.

Beğenmedi, zevkine göre değildi onlar.

Zevkine pek titizdi bizimki

Horace'ın faresi gibi."

«— Ben balıkçıl olayım da, yeşil sazan yiyeyim,
imkânı mı var, dedi. Beni kim sandınız Beyim?»

Sazanlar da akıp gitti, bir kaya balığı geldi.

Bu sefer de bizimki : «— Buna mı kaldık, dedi.

Ben gagamı açar mıyım bu kadarlık bir balığa.»

Gagasını daha azı için açacaktı, ama

kalmamıştı artık suda balık malık,

içini de kazıyordu açlık.

Neyse, rastladı da bir sümüklüböceğe
sevindi kavuşmuş gibi en tatlı yemeğe.

Pek öyle güç beğenir olmayın.

Kârlı çıkar oluruna gidenler.

Çok kazanayım diyen çok kaybeder.

Hiçbir şeyi hor görmeyin sakın :

hele seçip almak imkânınız değilse eğer.

"Buradaki fare, şehir faresiyle kır faresi masalındaki faredir. O masalın konusunu La Fontaine, Horace'dan almıştır. Fakat o farenin huyuyla buradaki balıkçılın huyu birbirine uygun değildir.

YOLCU ARABASIYLA SİNEK

Kuvvetli altı beygir
bir yolcu arabasını güçbela sürmektedir.
Çünkü yol kumlu, berbat, hem de dik yukarı bayır.
Güneş de yakıyordu ortalığı cayır cayır.
Kadınlar, papazlar, ihtiyarlar, hep indiler.
Beygirler de kan ter içinde bitkindiler.
Derken peyda oldu bir sinek.
Beygirlerin yanına gelerek,
onlara gayret vereyim diye vızıltıya başladı.
Hayvanları birer birer sokup haşladı.
Arabayı yürüten oymuş gibi geliyor ona.
Kâh hamuta konuyordu, kâh arabacının burnuna.
Beygirler tekerlekleri döndürüyor,
yolcular yolda yürüyor,
sinek de bütün bunları görüyor.
«— Bütün bunlar benim marifetim,» diyordu.
Savaş meydanında bir kurmay subayı gibi de
sağa sola telaşla gelip gidiyordu,
sanki askerlerini cepheye sevk ediyordu.
Yalnız bir şeyden şikâyetçiydi sinek :
Hiç kimse umurlamıyordu beygirleri,
bütün işi gören oydu uğraşıp didinerek.
Dua okumakla meşguldü papaz,
Şu işe bak. Şarkı söylüyordu kadınlardan biri.
Hani bu kadar da münasebetsizlik olmaz.

Sinek gidip vızladı onların da kulaklarına.

Öyle işler yaptı ki, kaleme gelmez.

Nihayet bin zorlukla tepeye ulaştı araba.

«— Hele şükür, dedi sinek, dinleneyim artık.

İşte benim sayemde ovaya çıktık.

Bakalım beygirler ne verecek zahmetime karşılık.»

İşte böyle farfaracı adamlar da var.

Burunlarını her işe sokarlar.

Kendilerine minnetli etmek isterler bizi.

Onları hemen kovmaktır işin en temizi.

SÜTÇÜ KADINLA SÜT GÜĞÜMÜ

Sütçü kadın koymuş süt güğümünü
başında simitin üstüne,
kundurası topuksuz, sıkılmış kuşağın da düğümünü,
kısacık da giyinmiş, çevik olmuş bütün bütüne,
hızlı hızlı gidiyordu.
Kazasız belasız varırım şehre elbet, diyordu.
Bir yandan da hesap ediyordu :
Sütün parasıyla yüz yumurta alır,
tavukları üç kere yatırır kuluçkaya,
onlara öyle bakar ki herkes hayran kalır.
«— Öyle ya, diyordu, öyle ya,
evimin etrafında beslenir piliçler.
Tilki de aç gözlülük etmezse eğer,
bana kalanları satıp bir domuz aldım demek.
Şişmanlatırım onu, zaten yediği ne? Kepek.
Satın aldığımdan bir kat daha şişmanlar.
Elime bol para geçer onu sattım mı tekrar.
Bu parayla da gider
bir inek alırım buzağısıyla beraber.
Buzağı da başlar mı sana sıçramağa...»
Öyle olmuştu ki kadın, başladı o da sıçramağa.
Süt döküldü. Buzağı, inek, domuz, kuluçka
elveda, hepinize elveda...

Zavallıcık öfkeyle baktı bu hale :
bütün hayallerini toprak emmişti bile.
Gitti kocasından özür diledi bayan.
Bu işte dayak yemek de var ona.
Kalmadı meseleyi köyde duymayan,
«Süt güğümü» diye bir de lakap taktılar ona.

Bu hikâyeyi gayetle iyi anlar :
dereyi görmeden paçayı sıvayanlar.

KEDİ, GELİNCİK VE YAVRU TAVŞAN

Yavru tavşanı bu saray.

Bir sabah bayan gelincik
zaptetti onu hemencecik.

Vay kurnaz, vay!

Ev sahibi evde bulunmadığından
kolay oldu bu iş pek kolay.

O gün şafakla çıkıp gitmişti tavşan.

Kırlar kekik kokuyordu, mis gibi kekik.

Bizimki yiyip içip mahzenine döndüğü zaman
gelincik pencereye dayandı. ıştı burnunu.

Tavşan orda görünce onu :

«— Hey, bayan, dedi, çıkınız hemen
baba yadigârı evimden.

Yoksa haber yollarım bütün farelere ben.»

Cevap verdi sivri burunlu türedi :

«— Toprak, onu ele ilk geçirenindir,» dedi.

Savaşılmağa değerdi doğrusu ya,

Tavşamın bile sürünerek girdiği yuva.

«— Ne tuhaf iş, dedi gelincik, ne tuhaf iş.

Burası bir kırallık olsa bile,

tapusunu şuna, buna, hatta bana değil de
filanca oğlu falanca tavşana kim vermiş?»

Falanca tavşan söz açtı geleneklerden :

«— Ben, dedi, ben,

kanun kuvvetiyle sahibim bu yere.

Burası babadan oğla kalır kanuna göre.

Böylelikle filandan kaldı falana
falandan da kaldı bana.

Sanki 'ele ilk geçirmek' kanunu daha mı iyi?»
Gelincik dedi ki : «— Uzatmayalım hikâyeyi.
Davamızı halletsin, gidip görelim de Samur'u.»
Keşiş gibi inzivada yaşayan bir kedydi bu.

Yüzü de gülerdi her zaman.

Evliya gibi bir şey, yağlı, tüylü, şişman.
Karışık işleri halletmekte de uzman.

Teklifi kabul etti tavşan.

İşte ikisi de kürklü beyin karşısındadır.

«— Yaklaşın çocuklarım, yaklaşın, dedi Samur,
artık ihtiyarladık da
sağır oldum biraz sağır.»

Yaklaştı ikisi de çekinmeden.

Bizim sofu babalık da
tam vaktinde doğruldu,
attı iki pençesini hemen
davacıları yutup aralarını buldu.

İşte çok defa böyle hakemlik eder
küçüklere büyükler.

SEKİZİNCİ KİTAP

ESKİCİ İLE SARRAF

Eskici türkü söylerdi sabahtan akşama kadar,
öyle de bir geçerdi ki bir perdeden bir perdeye,
doymazdı insan onu seyretmeye, dinlemeye,
bahtiyardı bahtiyar.

Komşusu altın babasıydı, ama
sen onda türkü filan değil, uyku bile arama :
sarraftı adam.

Ara sıra sabaha karşı uyuklasa bile
eskici uyandırırdı onu türküleriyle.

Adam, halinden şikâyet ederdi :

«— Pazardan şunu bunu satın aldığım gibi, derdi,
niye uykuyu da satın alamam.»
Nihayet, çağırdı türkücüyü konağına,
sordu ona :

«— Yıllık kazancınız nedir sizin? — Yıllık mı beyim?
diye eskici gülümseyip cevap verdi,
ben böyle şeyi hesap etmiş değilim,
bende birbiri üstüne yığılmaz günler :
sonu gelince yıl biter.

Günümü gün ederim günlük kazancımla.»

«— Günlük kazancınız nedir peki?»

«— Bazen çok, bazen az, belli olmaz ki.

Hani geçinip gideceğiz pek âlâ
yortular girmese araya.

Yortu günleri, malum a, çalışılmaz.

Halbuki yortu üstüne yortu çıkarır bizim papaz.»

Sarraı güldü saılığına eskicinin,
dedi ki : «— Bugün büyük bir gündür sizin için :
alın Şu yüz akçeyi de,
onu saklayın ęayet iyi de,
harcarsınız lağım olunca.»
Eskici, yüz akçeyi bulunca
Őahmeran'ın definesine kondum sandı,
Karun kadar zengin olduğuna inandı.
Evine döndü,
parayı mahzene gömdü :
hem parayı hem de neŐesini.
Dertlerimizin kaynağını kazanmıŐtı, ama
türkü söylemez olmuştu, kaybetmiŐti sesini.
Artık onda uyku muyku da arama.
Kaygıların eŐidi konuk oldu adama.
Őüpheler, boŐboŐuna telaŐlanmalar.
Gündüzleri dört döner, gözü etrafı arar,
geceleri, bir yerde çıt olsa eğer :
mutlaka parayı çalıyordu kediler.
Nihayet dayanamadı, koŐtu konağına
artık uykusunu kaçırmadığı adamın.
Dedi ki : «— İŞte, paranızı alın,
trklerinle uykumu verin bana.»

ARSLAN, KURT VE TILKI

Romatizmalı, halsiz, bunak bir arslan,
ihtiyarlığa çare bulunsun istedi.

Malum a, kırallar anlamaz "Böyle şey olmaz» dan.

«— Her çeşit hayvan bana bir doktor göndersin,» dedi.

Geldi doktorların çeşidi.

Geldi arslan hastalıklarından anlayan
bir sürü uzman.

Hepsinin elinde bir reçete.

Yalnız tilki gelmedi ziyarete.

Kurt fırsat bildi onun bu umursamayışını,
arslana yaltaklanıp yerdi arkadaşını.

Arslan emretti : «— Çağırın tilkiyi hemen,
gerekirse tütsü verin, ürkütün evinden.»

Tilki gelip çıktı huzura,

anlamıştı bu işte kurdun parmağı olduğunu :

«— Korkarım ki, dedi, bir iftira,
sebepten oldu yanlış yorumlara.

Geç kaldım, çünkü hacca gitmiştim bendeniz.

Sağlığınız için bir adak adamıştım da
getirdim yerine onu.

Fakat yolda birçok bilginlerle tanıştım da

sizden bahsettim Majestemiz :

sonu sizi korkutan dermansızlığınızdan.

Sizde aksayan Şey : sıcaklık.
YaŐla, tabii, azalmiŐ artık.
Bir kurdu diri diri yüzüp derisini, sıcakık,
dumanı tüte tüte sarindiğınız zaman
kurtulacaksınız hemen dermansızlıktan filan.
Hani kurt cenapları hoŐunuza giderse,
mükemmel bir robdöŐambr olur size.»
Bu tekliften hoŐlandı arslan.
Kurt kesildi, yüzüldü, parçalandı.
Hem onun etinden yedi ihtiyar sultan,
hem de postunu sarınıp sarmalandı.

FARE İLE İSTİRİDYE

Bir tarlada mesken tutan beyinsiz bir fare
anayurdundan bıktı da birdenbire,
bıraktı, buğdayı, desteyi, tarlayı,
dolaşmağa gitti dünyayı.

Deliginden de çıkar çıkmaz :

«— Dünya ne kadar geniş, dedi, ne kadar kocaman.
İşte Apeninler, işte Kafkas.»

Bir dağdı ona göre her köstebek kabarığı.
Birkaç gün sonra da bir ilçeye geldiği zaman,
orda, kıyıda, denizin bıraktığı
bir yığın ıstiridye görüp şaşırverdi.

Her ıstiridye bir kalyondu ona göre.

«— Sersemmiş muhakkak, dedi, benim babam.
korkakmış da çok, ne dolaşır, ne yolculuk ederdi.
Halbuki işte ben, ulaştım denizlere,
çöller aştım, kâinat her akşam
ayaklarımın dibine serildi.»

Bir köy hocasından öğrenmişti bu sözleri fare,
yoksa öyle kitap yutmuş farelerden değildi.

İstiridyelerin hepsi sımsıkı kapanıktı,
yalnız bir tanesi açıktı :
güneşliyor, hava alıyor,
tatlı meltemler onu yalıyor,
keyif çatıyordu ıstiridyemiz.

Yağlıydı, beyazdı, besbelli tadı da emsalsiz.

Fare görünce onu uzaktan :
«— Aman Allahım, dedi, aman,
rengine bakılırsa ağzıma layık bu lokma,
ya bugün ziyafete konduk, ya hiçbir zaman.»
Tatlı umutlara düşen fare,
yaklaştı, boynunu uzattı, ama
istiridye bir kapan gibi kapandı birdenbire
kapıverdi onu.
İşte cahilliğin sonu.

Bu masaldan alınacak epeyi ders var :
bir kere, anlıyoruz ki, dünyayı bilmeyenler
en ufak şeylere şaşıp kalırlar.
Sonra, bu masalda biri «Yutayım» der,
der de kendisi gürültüye gider.

AYI İLE BAHÇE MERAKLISI ADAM

Ayının biri, hem de pek hantal bir ayı,
düşmüştü kaderin cilvesiyle ıssız bir ormana,
Yapyalnızdı, benziyordu yeni bir Bellerophon'a.¹²

Oynatmıştı da bundan dolayı.

Çünkü dünyadan uzak, yapyalnız yaşayanlar,
akıllarını başında tutamaz sonuna kadar.

Söz gümüşe, susmak altındır, ama
her ikisinin de çoğu zarar verir adama.

Ayının bulunduğu yere
uğramazdı bir tek hayvan.

Ayı da ayı olduğu halde
içi sıkıldı bu kederli hayattan.

Onu sarmışken böyle bir karasevda,
yakınca bir yerde, dolaylarda
sıkıntıdan çatlıyordu bir ihtiyar da.

Bahçe meraklısıydı, düşkündü çiçeklere.
Hiç de fena değil bu merak.

Fakat daha iyidir bana göre :
tatlı dilli dostların arasında bulunmak.

Bahçeler benim kitaplarımda konuşsalar da
aslında pek konuşkan değildirler.

Bıkar, dilsizlerle yaşamaktan bizim ihtiyar da,
bir sabah alır başını, ahbap aramağa gider.

Tam o sıra ayı da dağından yola çıkar.

Şu dünyada ne tuhaf tesadüfler var,
bir dönemeçte ikisi karşılaşır.

Adam korkar, nasıl sıvışsa, ne yapsa, ne etse ki...

Tam Gaskonyalı gibi sıyrılır işin içinden :

korktuğunu belli etmez yani.

Ayı, ayılığını belli eder;

kaba kaba konuşur : «— Buraya, der, gelsene sen.»

Adam der ki : «— Siz teşrif etmez misiniz bize,
yemişlerim var, sütüm var.

Layık değilse de ayı efendilerimize,
misafir umduğunu değil, bulduğunu yer.»

Ayı, daveti kabul eder, yola çıkarlar.

Dost olurlar daha eve varmadan.

Artık ayrılmazlar eve vardıkları zaman.

Tercih ederse de insan

aptalların meclisine yalnızlığı,

günde ancak iki laf ettiğiinden ayı,

ihtiyar, yine işiyle uğraşabilir eskisi kadar.

Ayı et getirir ava her çıkışında,

fakat asıl bir şeyi kaçırmaz gözünden :

Hani vız vız kanatlı kara kara bir şeyler var ya,

hani onlara sinek diye ad takmışlar,

işte, dostu uyurken onları kovar yüzünden...

Bir gün, yine derin uykulardayken bizim ihtiyar,

burnunun tepesine konar bir sinek.

Ayı kovamayınca ordan onu sinirlenir pek,

«— Bak seni ben nasıl yakalarım,» diyerek,

hemen alır, hızla fırlatır bir kaldırım taşını :

sineği ezerken ezer adamın da başını.
Malum a şklı da evveldir topçumuzun,
rahat etsin diye de yatırır adamı upuzun.

Her yerde, her zaman,
akılsız dosttan iyidir akıllı düşman.

¹² Bellerophon : Eski Yunan kahramanlarından. Kardeşini öldürdüğü için karasevdaya tutulup herkesten uzak bir başına yaşarmış.

EŞEKLE KÖPEK

Yardımlaşmalı, bu bir tabiat kanunudur.
Bir gün, eşek bunun böyle olduğunu unuttur.
Hayrettir doğrusu, bu güzel huylu kişi
nasıl da yapar böyle bir işi.

Gidiyordu bir gün, o hiçbir şey düşünmeyerek,
yanında bir köpek,
arkasında efendisi.

Bu adamın malıydı hem köpek, hem de kendisi.
Adam uyudu. Başladı otlamağa eşek.
Burası bir çayırkıktı,
otlar da tam onun ağzına layıktı.
Devedikeni yoktu yalnız.
Eh, her zaman sökmez kibarlık.
Bir çeşit eksik diye artık
insan kalmaz ya ziyafetinden,
bu seferlik ondan vazgeçti marsıvanımız.

Köpek de acından ölüyordu, dedi ki eşeğe :
«— Aziz dostum, rica ederim biraz eğil,
yemeğimi alayım ekmek sepetinden.»
Marsıvanda cevap yok, herif oralı değil.
Hani korkuyor vakit kaybederim de
bir lokma daha az yerim diye.
Uzun zaman köpeği duymazlıktan geldi,
nihayet : «— Dostum, dedi,
sana bir tavsiyem var :

Sabret efendin uykusunu alana kadar.
Uyanınca elbette verir
senin gündelik tayınını sana.
Zaten şurada ne kaldı uyanmasına.»
İşte bahsin burasındayken iki hayvan,
bir kurt çıkageldi ormandan.
O da onlardan daha az aç değildi.
Eşek köpekten imdat istedi.
Yerinden kıpırdamayan köpek : «— Dostum, dedi,
sana bir tavsiyem var :
durma kaç efendin uykusunu alana kadar.
Zaten şurda ne kaldı uyanmasına.
Sen durma kaç, ver kuvveti tabana.
Fakat dağıt çenesini de kurdun, yetişirse sana.
Hani yeni de nalladılar seni.
Yamyassı edersin onu, gibi geliyor bana.»
Kurt boğdu eşeği, bu nutuk böyle devam ederken...
Yardımlaşmalı, dedim ya ben.

SEL İLE DERE

Bir sel korkunç uğultularla
dağlardan inip akıyordu.
Kaçan kaçana önünden; dehşetti gelen peşi sıra,
kırları yıkıp yakıyordu.
Hiç kimse, aşmak değil, yaşıyamıyordu bile
bu güçlü kuvvetli engele.
Fakat peşine hırsızlar düşen bir yolcu
aşmak zorunda kaldı bu korkunç suları.
Bu sel kuru gürültüydü yalnız,
korktuğuyla kaldı adamımız.
Onu yüreklendirdi bu başarı.
Aynı hırsızlar da peşindeydiler fakat.
Karşısına bir dere çıktı bu sefer.
Akıyordu tatlı bir uyku gibi, durgun, rahat.
Yolcu sandı ki bunu da kolayca geçer.
Kıyıları da sarp değil dümdüz, tertemiz kumsaldı.
Yolcu sürdü beygirini, suya daldı.
Hırsızlardan kurtuldu, ama
gitti beygiriyle ölüm deresinden su içmeğe,
gitti beygiriyle öteki dünyada
başka nehirleri geçmeğe.

Koru kendini suyun akmazından,
insanın tınmazından.

DOKUZUNCU KİTAP

PALAMUTLA BALKABAĞI

Allah neylerse güzel eyler.
Dünyayı dolaşmağa ne lüzum var
bunu anlamak için balkabağına bakmak yeter.
Bir köylü onun ipince, ufacık sapına bakar
bir de o koskocaman yemişe,
der ki : «— Bak şu işe,
şaşırmış artık Allah da ne yapacağını,
nasıl da uygunsuz bir yere koymuş şu balkabağını,
halbuki tam ona göre şu karşiki meşe.
Ben olsam onu oraya asardım.
Böyle yemişe böyle ağaç lazım.
Tanrı senden akıl danışsaydı, Memiş,
elbette daha düzgün olurdu her yaptığı iş.
Mesela, meşenin parmağım kadar palamudu
neden balkabağının sapına yerleştirilmemiş?
Hani şu yemişlere bakıyorum da
anlıyorum ki Allah şaşırmış,
bir kör dövüşüdür gitmiş ortalıkta.»
Bizimkini allak bullak eder bu düşünceler.
«— İnsan bu kadar akıllı oldu mu uyku tutmaz,» der.
Demesiyle beraber
gider meşenin altında yatar uykuya hemen.
Bir palamut düşer burnunu ezer.
Uyanır, yoklar yüzünü, gözünü,
palamutu çıkarır sakalının içinden.

Ezik burnu geri aldırır ona sözünü :
«— Vay, der, burnum kanıyor, ya ne olurdu halimiz,
daha ağır bir şey ağaçtan düşeydi,
yahut
bir balkabağı olsaydı bu palamut?
Tanrı haklıymış o işi öyle yapmakta şüphesiz,
hem sebebini de anlıyorum şimdi...»

Bundan böyle de Memiş
Tanrının her işini beğenmiş.

İSTİRİDYE İLE DAVACILAR

İki yolcu bir istiridye görür günün birinde :
dalgalar atmış duruyor kumsalın üzerinde,
gözleriyle yerler onu, parmaklarıyla gösterirler,
fakat kavga çıkar sıra dişlere gelince.

Birisi avı almak için eğilince

ötekisi iter onu : «— Dur bakalım, der,
bu kimin hakkıdır anlayalım ilkönce.

Bence, onu ilk gören yemeli,
öteki seyretmeli.»

Arkadaşı der ki : «— Böyle çıkılacaksa işin içinden,
benim gayet keskindir gözüm, Rabbime şükür.»

Öteki der ki : «— Benimki de gayet iyi görür,
hem vallahi onu ilkönce ben gördüm, ben.»

«— Laf, gören sizseniz alan da benim kokusunu.»

Bu dava sürüp giderken böyle,

Dandini beyim gelir, yargıç sanırlar onu.

Herif açar istiridyeyi büyük bir ciddiyetle

ve yalanıp yutar.

Bizimkiler bakakalırlar.

Konuşur başkan :

«— Alın işte, mahkeme birer kabuk veriyor size.

Hem de affedildiniz mahkeme masrafından.

Güle oynaya gidin evinize.»

Dava açmak öyle masraflı ki bugün
insana yıkım oluyor büsbütün.

Dandini beye kalıyor para,

avuçlarını yalamak düşüyor davacılara.

KEDİ İLE TILKI

Tilkiyle kedi
iki evliyacık gibi
hacca giderlermiş.
Bu iki ustakâr, bu iki mürâi,
bu iki kurnaz,
yemedik tavuk, yutmadık peynir bırakmaz,
yol masrafını açıktan çıkarmak isterlermiş.
Yol da uzun, yani sıkıntılı olduğundan
oyalanmak için münakaşa ederlermiş.
Hani münakaşa etmezse insan
can sıkıntısından uyurmuş.
Bizim hacılar da yırtınıp durmuş.
Münakaşa bitince söz açılmış gelecekten,
tilki demiş ki kediye :
«— Sen iddia edersin çok kurnazım diye,
oysa ki senden kat kat kurnazım ben,
bin bir oyun var dağarcığımda.»
Kedi demiş ki: «— Benimkinde bir tek oyun var, ama
senin bin bir
oyununa bedeldir.»
Münakaşa başlamış tekrar :
«Sen benim kadar, ben senin kadar...»
Patırdı böylece uzayıp gidermiş,
derken bir sürü av köpeği görünürmüş.
Kedi demiş ki tilkiye : «— Karıştırdı dağarcığını ahbap,
kafanı yor, bir oyun yap.

İşte ben gösteriyorum oyunumu, bak.»
Ve tırmanmış bir ağacın tepesine.
Tilki boşu boşuna her hileye başvurmuş,
dalıp çıkmış bir yığın deliğe, bir yığın ine
ve köpekleri şaşırtarak
kendine bir sığınak arayıp durmuş,
fakat dedik ya boşuna bu didiniş.
Kopoylar saldırılmış, duman verilmiş,
nihayet birinin ağzında iki çevik zağar
bir hamlede boğuvermiş tilkiyi.

Bazan bir işte çarenin çoğu verir zarar,
iş işten geçer onlardan birini seçene kadar,
elde bir tek çaremiz olsun, fakat sağlam, iyi...

MAYMUNLA KEDİ

Tekir'le Meker, biri kedi, biri maymun,
aynı adamın malı ve sofrada arkadaşydılar.
Bu iki hayvan her kötülüğün başydılar.
Korkup çekinmezlerdi kimden olursa olsun.
Evde bir ziyankârlık mı var,
onlardan bil gitme uzağa.
Her şeyi çalıp çırpıyordu Meker,
fare tutacak yerde peyniri yiyordu Tekir.
Bir gün kestane konmuştu ocağa.
Kestaneler oluyordu kebab.
Bizimkiler karar verdi onları aşırmağa.
Bu işten iki kat kârlı çıkacaktır iki ahbap :
Kendileri fayda başkası zarar görecektir.
«— Kardeşim dedi, Tekir'e Meker,
gün bugün işte kendini göstermen lazım,
şu kestaneleri çek, çıkar bakalım.
Tanrı beni,
ateşten kestane çekebilecek gibi, hani,
yaratmış olsaydı eğer
görürdü gününü kestaneler...»
Tekir pençesini uzattı hemen,
ustalıkla, telaşa düşmeden,
açtı biraz külleri,
sonra çekti elini geri,
tekrar uzattı sonra,
bir kestane çekti, bir bir daha.

Kestaneler çıktıkça yiyordu onları Meker.
Derken bir hizmetçi geldi yol göründü ahbablara.
Derler ki, bu işten memnun kalmadı Tekir.

Önemli ödev aldık diye böbürlenip duran,
ve vilayetlere giderek
bir kıral uğruna onları kasıp kavuran
prensler de hallerinden memnun olmasalar gerek.

ÇAYLAKLA BÜLBÜL

Hırsızlığıyla ünlü çaylak
köy çocuklarını kendine haykırtarak
ortalığı da birbirine kattıktan sonra,
pençesine bir bülbül düşer kazara.

Bülbül ondan canının bağışlanmasını ister :

«— Sesinden başka şeyi olmayanı yiyecek yerde
türkümü dinleyin, der.

Size Tere'yi¹³ anlatayım ve onu yakan duyguyu.»

«— Tere de kim çaylaklara mahsus bir yemek mi bu?»

«— Hayır, bir kıral ve mahvetti beni ortak ederek
düştüğü lanetli derde.

Beğeneceksiniz; bu türküm yanıktır pek,
zaten herkesin de hoşuna gider.»

Çaylak der ki : «— Oh ne âlâ, sen,
benim karnım zil çalarken,
incesazdan bahsediyorsun bana.»

«— Ben bahsetmişim bundan kırallara da.»

«— Yine bahset bir kıralın avucuna düşersen eğer,
o, bu güzel masalı dinler,
fakat böyle şeyler ilgilendirmez çaylakları,
açlık sağırdır, duymaz onun kulakları.»

¹³Tere : Trakya kıralı. Baldızı Philomele'e taarruz ettiğinden atmaca haline ve baldızı da bülbül haline sokulmuş.

ONUNCU KİTAP

İKİ FARE, TİLKİ VE YUMURTA

Bir yumurta buldu iki fare,
bu soydan zevata bu yemek
yeter de artar bile,
yani bir öküz bulmalarına lüzum yoktu pek.

Herbiri ağız tadiyle
yumurtadan kendi payını yiyecekti ki
davetsiz bir misafir belirdi karşıdan : Tilki.

Kötü tesadüf doğrusu ya.
Şimdi, yumurtayı bu heriften nasıl kurtarmalı?
Paket yapıp ön ayaklarında taşısalar mı?
Yoksa yuvarlasalar, yahut sürüseler mi?
Hayır olmaz, hem imkânsız, hem tehlikeli.
Fakat zorluk, onlara, işin kolayını buldurdu.
Hem tilki de henüz uzakta olduğundan dolayı,
evlerine ulaşmak da mümkün olurdu.

Biri sırtüstü yattı, aldı kucağına yumurtayı,
öbürü, kuyruğuna yapışıp sürükledi onu,
ufak tefek sarsıntılara rağmen.

Siz, ibret alın da bu hikâyeden,
hayvanlarda akıl yoktur, demeyin bana,
hayvanlar bazan akıl bile verir insana...

KAPLUMBAĞA İLE İKİ ÖRDEK

Sersemce bir kaplumbağa
bıkar yuvasından, kalkar dünyayı dolaşmağa.
Elbette başka ülkeler görmenin zevki var,
elbette, evde oturmayı sevmez topallar
Tombul teyze bu güzel niyetini açar
iki ördeğe.

Onlar da : «— Hazırız, derler, sizi götürmeğe.

Şu geniş yolu görüyorsunuz ya,
biz oradan havadan taşıyoruz sizi Amerika'ya.

Çeşit devlet görürsünüz, çeşit kiralık,
halkın da huyunu suyunu incelersiniz artık,
faydalanırsınız. Böyle yapmıştı Ulysse de.»¹⁴

Ulysse'in işi ne bu bahiste
doğrusu ya anlayamadık.

Kaplumbağa dinler bu teklifi, pazarlık uyar.

Yolcuyu taşımak için
bir makina yapar kuşlar :
ağzına bir değnek verirler yanlamasına.

«— İyice sıkın, derler, bırakayım demeyin.»

Sonra ördeklerin her biri
bir ucundan yakalar bu değneği.

Kaplumbağa havalanır. Herkes şaşar ilkönce :

iki kuşun tam ortasında

lapacı hayvanla evini uçup gider görünce.

Bağırışırılar : «— Gelin, bakın geçiyor gökyüzünden,
seyredin kaplumbağaların kiralıçasını.

«— Ne sandınızdı, elbette Kıralıçayım ben
alaya lüzum yok.» Keşke o açmasaydı ağzını,
bir şey demeden geçip gitseydi.
Çünkü açınca ağzını bırakır değneği,
düşer, ölür seyircilerin ayağı dibinde.
Boşboğazlığı olur ölümünün sebebi de.

Tedbirsizlik, gevezelik, kibir
ve faydasız merakın
hepsi hısım akrabadır, gayet yakın,
hepsi aynı soydan gelmedir.

"Truvanın muhasarasından sonra Ulyse'in yaptığı yolculuk ima ediliyor.

ON BİRİNCİ KİTAP

KURTLA TILKİ

Neden Esop, tilkiye daima bir puan fazla yazar,
onun hilebazlığını çok üstün görmek değil midir bu?

Sebebini arıyorum da bulamıyorum doğrusu.

Kurt da kurnazdır onun kadar,
hele hayatını korumak zorunda kaldığı zaman
yahut başkasının üstüne saldıdığı zaman
sanırım ki, tilkiden bile ustadır o, usta.

Ben itiraz edebilirdim üstadıma¹⁵ bu hususta
fakat neyleyeyim ki, şimdi dinleyeceğiniz hikâye
yine bütün üstünlüğü veriyor tilkiye.

Bir gece tilki bir kuyunun dibinde ayı görür, aldanır
bu desdeğirmi şeyi peynir sanır.

Çift kovalı vargelliymiş kuyu,
yani kovanın biri iner, biri çıkar boşaltırmış suyu.

Açlıktan karnı zil çalan tilki, hemen
yukardaki kovaya biner,
haydaaaa aşağı iner,

orada aldandığını görür, ama ne gelir elden?

Anlar ki, mahvı yakındır; öyle ya
tıpkı onun gibi açın biri
aynı hayale kapılıp inmezse aşağıya,
tilki çıkabilir mi yukarıya gerisin geri?

İki gün geçer aradan,
görünmez kuyunun başında kimsecikler.

Gümüş alınlı, yuvarlak yüzlü ayı kemirir zaman
iki gecede sokar onu hilal biçimine.

Umutsuzluk düşer artık tilkinin içine.

İşte tam bu sırada aç kurt oradan geçer.
Tilki : «— Arkadaş, der,
ziyafete buyurun. Görüyor musunuz şunu :
nefis bir peynir.
Faunlar¹⁶ yaptı bunu
İnek İo'nun¹⁷ sütündendir
ve ne zaman hastalansa Jupiter
bunu yer,
ağzının tadını bulurdu hemen.
Bir dilimini yalayıp yuttum ben,
geri kalanı da size bol bol yeter.
Yukarda sizin için bıraktığım kovaya binin,
buraya inin.
Kurt inanır, aptallık eder,
biner kovaya, iner aşağıya apar topar,
onun ağırlığıyla da tilki yukarı çıkar.

Alay etmeyin : biz de böyle
çabucak aldanırız.
Korktuğumuz, yahut arzuladığımız şeye,
hemencecik inanırız.

¹⁵Üstadıma : Yani Esope'a.

¹⁶Faunlar : Ormanlarda yaşayan yarı ilahlar. Sürüleri himaye ederlermiş.

¹⁷İo : İnachus'un kızı. Jupiter onu inek haline sokmuş.

İHTİYAR ADAM VE ÜÇ DELİKANLI

Seksenlik bir ihtiyar, ağaç dikiyordu,
ona bakan üç komşu delikanlı şöyle diyordu :

«— Yapı yapsan neyse, ne,
fakat ağaç dikmek senin neyine?

Bu, düpedüz saçmalamak demek.

Sana ne sağlayabilir harcadığın emek?

Belini bükmüş ihtiyarlık,

köşene çekilip oturmalısın artık,

geleceği değil, geçmişi düşünmelisin.

Hiçbir ümidin olamaz gelecek için,

gelecekte ancak bizim ümidimiz var.»

«— Hayır, dedi ihtiyar, hayır...

Bir gün mutlaka ölecek yaşayanlar,

sizin de, benim de günlerimiz sayılıdır,

fakat belli değil hangimizin ömrü daha uzun.

Durmadan çalışmalıyız, çalana kadar

saatı büyük uykumuzun.

Bu ağacın gölgesinde oturacak torunlarım.

Başkalarına iyilik ettiğim için bahtiyarım.

Siz benden önce ölmezseniz,

görürsünüz bıraktığım eseri.

Fakat ne malum benden önce ölmeyeceğiniz?»

Haklı çıktı ihtiyar :

daha limandayken boğuldu üç delikanlıdan biri

Amerika'ya giderken.

İkincisi asker oldu rütbe aldı, derken
bir kaza kurşununa kurban gitti.
Üçüncüsü, bir ağacı budarken
düştü, onun da işi bitti.
Ağladı ihtiyar, böylece vakitsiz gidenlere .
ve bu anlattıklarımı kazdı mermere...

ON İKİNCİ KİTAP

KEDİ İLE İKİ SERÇE

Çok genç bir serçeyle yaşıtı bir kedi,
beşikleri sallanmıştı beraber.

Yan yanaydı : kuşun kafesiyle kedinin sepeti.

Çok defa kediyi kuş rahatsız eder,
gagalayıp kılıç kalkan oynamağa kalkardı.

Kedi de onu pençesiyle yumruklardı.

Fakat ne de olsa dostunu korurdu,
falakayı incitmeden vururdu.

Bu yüzden de yarım kalıyordu terbiye.

Halbuki kuş, kıyasıya çullanırdı kediyeye,
onu gagalar dururdu.

Kedi, akıllı uslu bir zat olduğundan dolayı
hoş görürdü bu şakayı.

Arkadaşlar arasında hiçbir zaman
iş dökülmemeli kavgaya.

Onlar da birlikte yetişmiş olduklarından
hiçbir zaman şakaları dönmüyordu kakaya.

Fakat bir gün komşu bir serçe
uslu tekirle kavgacı arkadaşını
ziyarete gelince

iki kuşun arasında kavga çıktı.

Tabii, Tekir arkadaşından yana çıktı.

Dedi ki : «— Bu yabancı sokacak başımı belaya,
gelsin de hakaret etsin dostumuza, oh ne iyi,

komşunun serçesi yesin bizim serçeyi!

Böyle şey olmaz. Kedilik ölmedi ya!..»

Hemen karıştı kavgaya,
yalayıp yuttu yabancı kuşu kedi,
«— Meğer serçe eti pek de tatlıymış,» dedi.
O bunu böyle düşününce de
yalanıp yutuldu öteki serçe de...

Nasıl bir hisse çıkarsam bu işten?
Çünkü yarım kalmış sayılır hissesiz kıssalar.
Bazı şeyleri sezer gibi oluyorum ben,
onlar o kadar çok ki, şaşıyorum fakat.
Beyler, siz işi anladınız o saat,
sizde tümenle akıl fikir var,
halbuki benim ilham perisinin akı kıt biraz,
ne o, ne soyu soppu bu işte size çıkışamaz.

İKİ KEÇİ

Karınlarını doyurunca keçiler
başlarında hürriyet havası eser,
kısmet aramak için yolculuğa çıkarlar.
Giderler ıssız otlaklara doğru.
Oralara pek uğramaz insanoğlu,
ne yol, ne iz var,
bir kaya, uçurumlu bir dağ.
Bayanlarımız keyif çatarlar orada.
Engel mengel tanımaz bu tırmanıcı, bu gezici.
İşte böyle azatlaşan iki keçi,
ayakları da ak
her biri engin bir çayırılığı bırakarak,
karşılıklı ilerlemektedirler tesadüfe bak,
çıkarcı karşılıklarına bir ırmak,
köprü diye de bir tahta uzatılmış incecik.
Geçebilirdi ancak bu köprüden
yan yana iki gelincik.
Akıntının hızı suyun derinliği de zaten
korkudan titretmeliydi iki amazonu.
Fakat basar ayağını tahtaya onlardan biri,
tehlike vızgelir, öteki de taklit eder onu.
Hani getiriyorum gözümün önüne ben
Konferans adasında karşılıklı ilerleyen
On Dördüncü Lui'yle Dördüncü Filip'i.¹⁹
İşte bizim serseriler de tıpkı onlar gibi
adım adım, yüz yüze yaklaşırlar.

İkisi de dehşetli kibirli.
Gelince de köprünün orta yerine,
yol vermek istemezler birbirlerine.
İkisinin de soyunda ünlü keçiler var :
Birisininki emzirmiş Jupiter'i,
ötekininkini sevgilisine etmiş armağan
tepegöz devin biri.
Bizimkilerin ikisi de geri basmadığından,
hep birden olur düşüşleri,
birlikte yuvarlanırlar suya.

Bu masal ibret olabilir
macera peşinde koşan yolcuya.

¹⁴Mitolojide savaşçı kadınlar.

¹⁵1660 yılında İspanya ile Fransa sınırı arasındaki küçük bir derenin üstündeki bu yerde XIV üncü Lui ile İspanya kralı IV üncü Filip arasındaki Pirene andlaşması imzalanmıştır.

İHTİYAR KEDİ İLE TOY FARE

Tecrübesiz toy farenin biri
ihtiyar bir kedinin merhametini diler,
mantıklakandırmak ister Tekir'i :

«— Canıma kıymayın, der,
bencileyin bir fare
sanki yıkım mıdır bu evdekilere,
hani, bayla bayan, size göre,
aç mı kalıyorlar benim yüzümden?
Bir buğday taneciğiyle beslenirim ben,
yusuvarlak eder beni bir tek ceviz.

Şimdi zayıfım, biraz beklerseniz
bu yemeği bey çocuklarınıza edersiniz hediye.»

Yakalanan fare işte bunları söyler kediye.
Öteki der ki ona : «— Aldanıyorsun,
ben böyle laflara kulak asar mıyım sanıyorsun?

Ha bana söylemişsin, ha bir sağıra bunu.
Hem kedi, hem ihtiyar, hem de affetsin!
Böyle şey duyulmuş mu?

Bu bir yasadır, bu yasaya göre geber,
git öbür dünyaya nutkunu ordakilere ver.
Çocuklarım nasıl olsa başka yemek bulurlar.»

İşte o da bunları söyler ve sözünü tutar.

Masalımdan alınacak derse gelince :

Bence,
gençlik farfaradır, her şeyi elde ederim sanır,
ihtiyarlığınca yüreği katıdır.

YENGEÇLE KIZI

Yengeç ana bir gün der ki kızına : «— Yavrum
bu ne biçim gidiş, dosdoğru yürüyemez misin?»

Kız der ki : «— Sanki başka türlü mü yürüyüşünüz sizin?

Ailecek nasıl yürüyorsa ben de öyle yürüyorum.

Soy sop yan yan giderken
dosdoğru yürümem nasıl istenir benden?»

TİLKİ, KURT VE BEYGİR

Kurnazlığına kurnaz, genç bir tilki
bir beygir görür ömründe ilk defa.

Acemi saf kurdun birine der ki :

«— Koşun, bir hayvan otluyor bizim çayırılıkta
Güzel, iri, gözümün önünde hâlâ.»

Kurt güler, der ki : «— Pek âlâ,
kuvvetli mi bizden?

Şunun bir tasvirini yap kuzum.»

Tilki der ki : «— Ressam olsaydım ben,
onu görmekle duyacağınız sevinci
size önceden tattırılmış olurdu.

Fakat, gelin, bu bir avdır, kısmetimizdir belki,
kim bilir...»

Giderler. Çayırlanan beygir,
bu çeşit ahbaplara alışkın değildir,
tabanları yağlayıp kaçmak ister.

Tilki : «— Efendimiz, der,
bendelerinize bağışlar mısınız isminizi?
Hiç de ahmak olmayan beygir cevap verir :

«— Hay hay memnun edeyim sizi,
kunduracım yazdı adımı tabanının altına,
buyurun, okuyun, sokulun da bana.»

Tilki özür diler, der ki : «— Paşam,
ben cahilim, yazıdan filan anlamam,
okutamadılar beni, çok fakirdi anam babam.

Fakat kurdunkiler variyetli adamlardır,
onun okuyup yazması vardır.»
Kurt bu sözlerden kapılıp kibire
sokulur beygire.
Fakat bu kibir, gurur,
onun dört dişine mal olur :
Beygir atınca çiftiyi birdenbire,
bizimki al kan içinde kapaklanır yere.
Tilki der ki : «— Kardeşim, bu iş doğruladı, hani,
akıllı insanların bana söylediğini;
zaten çenenize de onu yazdı bu hayvan :
Bilinmezden sakınır akıllı olan.

İÇİNDEKİLER

LA FONTAINE'DEN MASALLAR

BİRİNCİ KİTAP

(Aslı 21 parçadır)

Ağustosböceği ile Karınca	9
Karga ile Tilki	10
Öküz Kadar Kocaman Olmak İsteyen Kurbağa	11
İki Katır	12
Kurtla Köpek	13
Arslanla Ortak Olan Düve, Keçi ve Koyun	15
Heybe	16
Şehir Faresi ile Tarla Faresi	18
Kurtla Kuzu	20
Hırsızlarla Eşek	22
Ölümlü Oduncu	23
Tilki ile Leylek	24
Horozla İnci	26
Sarıca Arılarla Bal Arıları	27
Meşe ile Kamış	29

İKİNCİ KİTAP

(Aslı 17 parçadır)

Farelerin Topladığı Meclis	33
Maymunun Huzurunda Tilkidenden Davacılık Eden Kurt	35
İki Boğa ile Bir Kurbağa	36
Yarasa ile Gelincik	37
Dişi Zağarla Arkadaşı	39
Arslanla Sinek	40

Sünger Yüklü Eşekle Tuz Yüklü Eşek	42
Arslanla Fare	44
Güvercinle Karınca	45
Tavşanla Kurbağalar	46
Horozla Tilki	48
Kartallığa Yeltenen Karga	50
Junona Dert Yanan Tavuskuşu	52
Arslanla Eşek Avda	53

ÜÇÜNCÜ KİTAP

(Aslı 16 parçadır)

Değirmenci, Oğlu ve Eşek	57
Çoban Olan Kurt	60
Kıral İsteyen Kurbağalar	62
Tilki ile Teke	64
Kartal, Yabandomuzu ve Kedi	66
Sarhoşla Karısı	68
Kurtla Leylek	70
İnsanın Altettiği Arslan	71
Tilki ile Üzümler	72
Kuşu Kuşu ile Aşçıbaşı	73
Kurtlarla Koyunlar	74
İhtiyarlayan Arslan	75
Bir Ambara Giren Gelincik	76

DÖRDÜNCÜ KİTAP

(Aslı 20 parçadır)

Çobanla Deniz	79
Eşekle Küçük Köpek	80
Maymunla Yunusbalığı	81
Tavus Tüyü Takınan Alakarga	83
Kurbağa ile Fare	84
Tilki ile Heykel	86

Kurt, Keçi ve Keçi Yavrusu	87
Sokratın Sözü	88
Tarlakuşu ile Yavruları ve Bir Tarlanın Sahibi	89

BEŞİNCİ KİTAP

(Aslı 21 parçadır)

Toprak Tencere ile Demir Tencere	95
Küçük Balıkla Balıkçı	97
Kuyruksuz Tilki	99
Beygirle Kurt	100
Çiftçi ile Çocukları	102
Doğuran Dağ	103
Felekle Çocuk	104
Altın Yumurtlayan Tavuk	105
Geyikle Asma	106
Yılanla Ege	107
Tavşanla Keklik	108
Ayı ile İki Ahbap	109
Arslan Postu Giyen Eşek	111

ALTINCI KİTAP

(Aslı 20 parçadır)

Çobanla Arslan	115
Arslanla Avcı	116
Güneşle Rüzgâr	117
Genç Horoz, Fare Yavrusu ve Kedi	119
Soyu ile Övünen Katır	121
Kendini Suda Seyreden Geyik	122
Tavşanla Kaplumbağa	123
Eşekle Sahipleri	125
Güneşle Kurbağalar	127
Köylü ile Yılan	128
Hasta Arslanla Tilki	130

Atla Eşek	131
Avının Gölgesi Uğruna Avını Kaçıran Köpek	132
Batağa Saplanan Araba	133

YEDİNCİ KİTAP

(Aslı 14 parçadır)

Vebaya Yakalanan Hayvanlar	137
Balıkçıl	140
Yolcu Arabasıyla Sinek	142
Sütçü Kadınla Süt Güğümü	144
Kedi, Gelincik ve Yavru Tavşan	146

SEKİZİNCİ KİTAP

(Aslı 25 parçadır)

Eskici ile Sarraf	151
Arslan, Kurt ve Tilki	153
Fare ile İstiridye	155
Ayı ile Bahçe Meraklısı Adam	157
Eşekle Köpek	160
Sel ile Dere	162

DOKUZUNCU KİTAP

(Aslı 17 parçadır)

Palamutla Balkabağı	165
İstiridye ile Davacılar	167
Kedi ile Tilki	168
Maymunla Kedi	170
Çaylakla Bülbül	172

ONUNCU KİTAP

(Aslı 14 parçadır)

İki Fare, Tilki ve Yumurta	175
Kaplumbağa ile İki Ördek	176

ON BİRİNCİ KİTAP

(Aslı 8 parçadır)

Kurtla Tilki	181
İhtiyar Adam ve Üç Delikanlı	183

ON İKİNCİ KİTAP

(Aslı 23 parçadır)

Kedi ile İki Serçe	187
İki Keçi	189
İhtiyar Kedi ile Toy Fare	191
Yengeç ile Kızı	192
Tilki, Kurt ve Beygir	193

Yayımlayan: Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.
Kapak: Ana Basım Sanayi A.Ş.
İç Baskı: Şefik Matbaası

Nâzım Hikmet'in çok güç koşullarda korunmuş, elden ele geçmiş, bazıları sağlığında basılamamış, bazıları özen gösterilmeden basılmış olan yapıtları, bu işe gönül ver-

miş eleştirmenlerin çabalarıyla, içerde ve dışarda, yıllardır derlenip toparlanmaya çalışılmış, ama çeşitli nedenlerden kaynaklanan yanlışların, karışıklıkların, tutarsızlıkların bir türlü önü alınamamıştır.

Şimdi Adam Yayınları size Nâzım Hikmet'in yepyeni bir toplu yapıtlar derlemesini sunuyor.

Bu yolda daha önce yapılan bütün olumlu çalışmalar, Nâzım Hikmet'in kitaplarının ilk basımları, arkasında bıraktığı müsveddeler — mekanik yaklaşımlara düşmeden, durumlara, türlere göre ayrı değerlendirmelere gidilerek — büyük bir özen ve duyarlılıkla yeniden gözden geçirilmiş, konunun uzmanı eleştirmenlerin özverili katkıları ve ortak çabalarıyla, sanatçının özellikleri, kendine özgü kullanımları gölgelenmeden, yanlışların düzeltilmesi, karışıklıkların, tutarsızlıkların giderilmesi sağlanmıştır.

14 00

9754 180558

adam 355

ISBN 975-418-055-5